INBJUDNINGSSKRIFT

till åhörande av de

OFFENTLIGA FÖRELÄSNINGAR

med vilka

Professorn i geografi, särskilt
kulturgeografi med ekonomisk geografi
GERD ENEQUIST

Professorn i kyrkohistoria med missionshistoria
BENGT SUNDKLER

Professorn i allmän och
experimentell farmakodynamik samt farmakognosi
ERNST BÁRÁNY

och

Professorn i fysikalisk kemi
STIG CLAESSON

tillträda sina ämbeten

Av *Fredrik Berg*
Uppsala universitets rektor

Med denna inbjudningsskrift följer:

Handlingar till Uppsala Universitets historia. II.
Konflikten mellan universitetets rektor P. N.
Christiernin och studenterna höstterminen 1795
Handlingar utgivna av
ANTON BLANCK

UPPSALA 1949. ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI AB

INBJUDNINGSSKRIFT

till åhörande av de

OFFENTLIGA FÖRELÄSNINGAR

med vilka

Professorn i geografi, särskilt
kulturgeografi med ekonomisk geografi
GERD ENEQUIST

Professorn i kyrkohistoria med missionshistoria
BENGT SUNDKLER

Professorn i allmän och
experimentell farmakodynamik samt farmakognosi
ERNST BÁRÁNY

och

Professorn i fysikalisk kemi
STIG CLAESSON

tillträda sina ämbeten

Av *Fredrik Berg*
Uppsala universitets rektor

Med denna inbjudningsskrift följer:

Handlingar till Uppsala Universitets historia. II.
Konflikten mellan universitetets rektor P. N.
Christiernin och studenterna höstterminen 1795
Handlingar utgivna av
ANTON BLANCK

UPPSALA 1949. ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI AB

2667/50

Under innevarande hösttermin komma fyra nyutnämnda professorer att i sedvanlig ordning installeras i sina ämbeten. Av de fyra professurerna ha tre nyligen upprättats såsom ordinarie, nämligen de i geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi, i kyrkohistoria med missionshistoria och i fysikalisk kemi. Den fjärde, i allmän och experimentell farmakodynamik samt farmakognosi, har däremot länge haft ordinarie karaktär.

Den hittillsvarande professuren i geografi, som inrättades såsom extra ordinarie genom riksdagsbeslut år 1901, blev vid sin tillkomst föremål för livlig diskussion beträffande ämnets omfattning och professurens hänförande till den humanistiska eller den matematisk-naturvetenskapliga sektionen. Röster höjdes också redan då för att ämnet skulle få en representant i vardera sektionen. För att i viss mån tillgodose de olika intressena lämnades föreskrift om att professurens innehavare skulle, såsom det hette i kungabrevet, vara åtminstone i så måtto hemmastadd på geografiens både naturvetenskapliga och humanistiska sida, att han i sin undervisning kunde behandla ämnet från båda dessa synpunkter. I överensstämmelse härmed skulle också förberedande åtgärder för professurens tillsättande behandlas såsom fakultetsärende. Vid eller omedelbart efter utnämningen av innehavare skulle Kungl. Maj:t bestämma vilkendera av de båda sektionerna professorn skulle tillhöra.

Vid den första tillsättningen av professuren framträdde ånyo intressemotsättningen mellan de båda sektionerna. Den humanistiska sektionens representanter satte enhälligt

en av de sökande främst, medan den naturvetenskapliga sektionens lika enhälligt gåvo en annan första rummet. Vid senare tillsättningar har däremot enighet rått inom hela fakulteten; vid de båda senaste tillfällena ha också sökande med framstående meriter inom såväl natur- som kulturgeografi funnits att tillgå.[1]

Att geografiämnet haft alltför stor omfattning för att kunna behärskas av en professor och att en betydande förstärkning av lärarkrafterna vore nödvändig med hänsyn till såväl forskning som undervisning, har under senare år framstått såsom uppenbart. Kravet på delning av professuren i en naturvetenskapligt och en humanistiskt inriktad lärostol har därvid i första rummet blivit aktuellt. Behovet av en sådan uppdelning vitsordades år 1945 av den naturvetenskapliga forskningskommittén, och i sitt år 1946 framlagda andra betänkande upptog 1945 års universitetsberedning frågan till mera ingående prövning. Beredningen fann därvid, att fullt övertygande skäl framlagts för en klyvning av geografiprofessuren, och anförde bland annat, att kulturgeografiens anknytningar till en rad humanistiska vetenskaper liksom den fysiska geografiens relationer till de naturvetenskapliga ämnena ofta vore mera betydelsefulla och djupgående än de band, som funnes mellan dessa båda områden av läroämnet självt. I överensstämmelse härmed förordade beredningen, att professurerna i geografi vid universiteten och högskolorna uppdelades på två nya professurer, den ena benämnd geografi, särskilt fysisk geografi, den andra geografi, särskilt kulturgeografi.

Med hänsyn främst till att geografi i skolundervisningen är *ett* ämne, ville beredningen icke föreslå en uppdelning av examensämnet geografi. Enligt beredningens mening

---

[1] En utförlig framställning av denna professurs historia har lämnats av professor Nils von Hofsten i hans inbjudan till professor Filip Hjulströms installation år 1944.

borde det åligga båda geografiprofessorerna att förrätta examination för de lägre akademiska examina inom *hela* ämnet geografi. Undervisningens och examinationens tyngdpunkt tänktes dock kunna förläggas till den del av geografien, som motsvarade den studerandes studieriktning.

Den socialvetenskapliga forskningskommittén, som framlade sitt betänkande likaledes år 1946, framhöll kulturgeografiens stora betydelse såsom samhällsvetenskap och förordade ämnets uppdelning på två professurer. Kommitténs förslag till professurernas benämning och till fördelningen av examinationen mellan professorerna var emellertid något avvikande från universitetsberedningens. Så förordade kommittén, att examinationen för lägre examina i sin helhet borde övertagas av den ene professorn under en viss period, exempelvis ett år, och av den andre under en följande period.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 272 till 1947 års riksdag anslöt sig departementschefen till förslagen om uppdelning av professuren i geografi vid de båda universiteten och föreslog, att professurerna skulle benämnas geografi särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi och geografi, särskilt naturgeografi, den förra hörande till den humanistiska, den senare till den matematisk-naturvetenskapliga sektionen. Beträffande examinationsskyldighetens fördelning anslöt sig departementschefen till vad socialvetenskapliga forskningskommittén anfört. Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts proposition, och sålunda uppfördes på universitetets stat från och med den 1 juli 1947 en geografiprofessur i vardera sektionen av filosofiska fakulteten med de benämningar, som av departementschefen föreslagits.

Genom kungl. fullmakt den 26 juli 1947 utnämndes professor Hjulström till professor i geografi, särskilt naturgeografi, och på hösten samma år ledigförklarades den andra professuren. Till denna anmälde sig två sökande, vilka efter sakkunniggranskning båda förklarades kompetenta av sek-

tion och konsistorium. På första förslagsrummet uppfördes docenten i geografi vid universitetet, lektorn vid Uppsala högre allmänna läroverk *Gerd Enequist*. Efter tillstyrkan av Kanslern utnämnde Kungl. Maj:t den 8 april 1949 docenten Enequist att från och med den 1 maj vara professor i geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi.

Från början av sina akademiska studier inriktad på historiska ämnen och nordiska språk övergick professor Enequist senare till geografiska forskningsuppgifter och har inom det kulturgeografiska området framlagt högt uppskattade vetenskapliga resultat. Då hon nu tillträder professur vid det lärosäte, där hon hittills varit verksam och där även hennes pedagogiska skicklighet är känd och uppskattad, hälsas hon varmt välkommen. En särskild hyllning ägnas henne därjämte såsom den första kvinnliga professorn vid detta universitet.

Professor Enequist kommer att lördagen den 29 oktober 1949 tillträda sitt ämbete med en föreläsning om »Geografiens bidrag till samhällsvetenskaperna».

I mars 1929 väcktes inom teologiska fakulteten förslag om inrättande av en personlig professur i missionshistoria och ostasiatisk religionshistoria för professor Knut B. Westman. Sedan det meddelats, att Svenska kyrkans missionsstyrelse vore beredd att bidraga till professurens avlönande, och sedan förslaget livligt tillstyrkts av sakkunniga, bl. a. ärkebiskop Söderblom och professor Tor Andræ, gjordes framställning i överensstämmelse därmed. Missionsstyrelsen åtog sig senare att helt svara för både löne- och pensionsförmåner, och genom kungl. fullmakt förordnades professor Westman att från och med den 1 juli 1930 vara professor i missionshistoria och ostasiatisk religionshistoria.

Professor Westman uppnådde 65 års ålder i mars 1946. Ett år dessförinnan hemställde teologiska fakulteten hos

Kungl. Maj:t om tillstånd för professor Westman att kvarstå i tjänst intill den 1 april 1947. Fakulteten framhöll, att missionsstyrelsen lämnat garanti för erforderligt lönebelopp under två år från och med den 1 april 1946, varför kvarståendet ej skulle medföra kostnader för statsverket. Fakulteten meddelade samtidigt, att en insamling påginge för inrättande av en donationsprofessur i missionshistoria vid universitetet, men att denna ej kunde antas bli avslutad till den tidpunkt, då professor Westman uppnådde pensionsålder. Vidare framhöll fakulteten, att någon kompetent sökande till en professur i missionshistoria ej då kunde påräknas och att sålunda professor Westmans kvarstående ej kunde hindra någon yngre vetenskapsidkares befordran. Både för forskning och för undervisning och examination i ämnet missionshistoria skulle professor Westmans avgång, innan ny professor i ämnet blivit utsedd, vålla stor olägenhet. Kungl. Maj:t biföll framställningen.

Hösten 1946 framlade 1945 års universitetsberedning sitt betänkande, del II. Till beredningen hade teologiska fakulteten framfört önskemål om ytterligare en professur i kyrkohistoria med symbolik. Fakulteten hade även framhållit, att en professur i missionshistoria borde finnas vid ett av de båda universiteten och en lärarbefattning vid det andra. Efter en översikt av misionshistoriens ställning vid de svenska universiteten och i utlandet uttalade beredningen, att den ansåg det ådagalagt, att missionshistoriens ställning behövde tryggas. Beredningen fann emellertid, att ämnet tillsvidare borde knytas till ämnet kyrkohistoria, och förordade, att professor Westmans personliga professur förändrades till en ordinarie i kyrkohistoria med missionshistoria. Sedan donationsfonden för en missionshistorieprofessur blivit tillräcklig, borde den nya professuren ändras till en professur i enbart kyrkohistoria.

I december 1946 hemställde teologiska fakulteten om pro-

fessor Westmans kvarstående ytterligare ett år från och med den 1 april 1947. Fakulteten åberopade sin föregående framställning och erinrade om universitetsberedningens här ovan refererade förslag. Därest en ny ordinarie professur bleve beviljad, kunde innehavare av denna icke väntas bli utnämnd före den 1 april 1948. Även denna framställning bifölls av Kungl. Maj:t.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 272 till 1947 års riksdag förordade departementschefen inrättandet av den av universitetsberedningen föreslagna professuren. Beträffande professurens benämning hade bl. a. av teologiska fakulteten i Lund och även av universitetskanslern ifrågasatts, huruvida icke professuren borde benämnas professur i kyrkohistoria, särskilt missionshistoria. Departementschefen anslöt sig i detta avseende till universitetsberedningens förslag. Hemställan till riksdagen gick ut på att professuren skulle inrättas från och med budgetåret 1948—49.

Vid 1947 års riksdag yrkades i tvenne motioner, en i vardera kammaren, att den föreslagna professuren skulle benämnas professur i kyrkohistoria, särskilt missionshistoria. Statsutskottet underströk för sin del önskvärdheten av att framdeles erhölles en professur enbart i missionshistoria. Med anledning av vad som anförts i de nyssnämnda motionerna, ansåg sig utskottet, som biträdde departementschefens förslag i fråga om professurens benämning, böra framhålla angelägenheten av att vid tillsättandet av professuren iakttoges, att av den blivande innehavaren krävdes jämväl fullgod kompetens i missionshistoria. Riksdagens beslut blev också i överensstämmelse med statsutskottets förslag, och i kungabrevet om professuren gjordes ett påpekande om riksdagens ställningstagande till kompetensen i missionshistoria.

Då den sålunda beviljade professuren inrättats först från och med den 1 juli 1948, erhöll professor Westman Kungl.

Maj:ts tillstånd att kvarstå på sin befattning intill denna dag.

Den nya professuren ledigförklarades hösten 1947, men tillsättningsförfarandet tog lång tid i anspråk, och utnämningen skedde först den 22 april 1949, då Kungl. Maj:t utfärdade fullmakt för docenten i missionskunskap *Bengt Sundkler* att vara professor i kyrkohistoria med missionshistoria från och med den 1 maj 1949.

Under en följd av år har professor Sundkler haft sin praktiska verksamhet och bedrivit sitt forskningsarbete i främmande länder, och sakkunniga ha betygat, att dessa forskningar givit förnämliga vetenskapliga resultat. De internationella förbindelser, han därunder knutit, kunna för den teologiska fakulteten och för universitetet bli av betydande värde. Universitetet hälsar professor Sundkler välkommen åter med en varm tillönskan om fortsatt framgång i forskning och undervisning.

Professor Sundkler kommer att lördagen den 5 november 1949 tillträda sitt ämbete med en föreläsning om »Den teologiska forskningen och de unga kyrkorna».

Den professur i medicinska fakulteten, som vid mitten av 1700-talet innehades av Carl von Linné, sedan byte skett mellan honom och Nils Rosén, skulle enligt ett kanslersbrev den 21 januali 1742 omfatta botanik, chymica metallurgica, semiotik, dietetik och materia medica. Emellertid benämndes innehavaren vanligen medicinæ et botanices professor eller enbart botanices professor. Under det att C. P. Thunberg såsom efterträdare till Linné d. y. innehade professuren, föreskrevs visserligen genom ett kungligt brev den 11 februari 1788, att professorn skulle föreläsa i naturalhistoria och materia medica, men såväl Thunberg som hans efterträdare Göran Wahlenberg kallades fortfarande allmänt för medicinæ et botanices professor. Båda voro övervägande

botanister; de hade också under sitt hägn den botaniska trädgården.

Då Wahlenberg år 1851 avled, upptog professor Borgströmianus Elias Fries frågan om en lämpligare fördelning av medicinæ et botanices professurens olikartade undervisningsuppgifter, en fråga som redan tidigare varit aktuell. Närmast avsåg förslagsställaren att från professuren avskilja botaniken och förena detta ämne med den Borgströmianska professuren. Frågan sammankopplades emellertid med frågan om tillgodoseendet av undervisning i medicinsk kemi och zoologi. En framställning om nya professurer i kemi och zoologi vilade vid denna tid hos rikets ständer, och för att tillgodose de aktuella behoven med minsta möjliga antal professurer förordade nu konsistoriet, i huvudsak efter Fries' förslag, en sådan uppdelning, *att* medicinska fakultetens professur skulle omfatta farmakognosi, farmaci, fysiologisk och patologisk kemi, *att* botaniken överfördes till den Borgströmianska professuren, *att* zoologi erhölle en särskild professur samt *att* en likaledes ny kemiprofessur upprättades. Inom medicinska fakulteten, vars majoritet tillstyrkte förändringen, framförde Israel Hwasser en synnerligen kraftig reservation i en lång och vältalig skrivelse. Den föreslagna anordningen bifölls emellertid i huvudsak av statsmakterna.

Den ärorika Linnéanska professuren hade härigenom berövats den om Linné mest erinrande ämnesdelen, botaniken, och med förändringen följde också, att botaniska trädgården och de botaniska samlingarna underställdes den Borgströmianske professorn inom filosofiska fakulteten. I sin tur skulle den medicinska fakultetens professor ha hand om de farmakologiska samlingarna samt leda de kemisk-fysiologiska, kemisk-patologiska och farmaceutiska laborationerna.

Även om det vid ärendets behandling betonades, att farmakologien borde vara en huvuddel i den förändrade pro-

fessuren, kom denna avsikt föga till synes i professurens benämning, som blev chemiæ medicæ et physiologicæ professur. Förste innehavare av professuren blev Elof Wallquist, som utnämndes år 1853. Denne hade då i trettio år varit adjunkt och laborator i kemi, och hans farmakologiska meriter voro ej särskilt starka, även om han under ett flertal år undervisat i farmakognosi och farmaci. Redan år 1857 avled Wallquist och efterträddes följande år av Sten Stenberg, som emellertid inom ett år övergick till en professur vid Karolinska institutet.

Till medicinska fakulteten hörde även en befattning som botanices demonstrator. I och med botanikens övergång till den filosofiska fakulteten föll behovet av denna befattning bort och den ändrades år 1858 till en adjunktur i medicinsk naturalhistoria och kemi. Man avsåg härmed särskilt att bättre tillgodose undervisningen i farmakognosi. Förste innehavare av denna adjunktur blev August Almén, utnämnd år 1860. Redan följande år utnämndes Almén till Stenbergs efterträdare.

Ej heller Almén var farmakolog i egentlig mening, även om han särskilt ägnade sig åt den farmaceutiska kemin och åt kommentarer till den svenska farmakopén. Han kvarstod som professor till år 1883, då han blev chef för medicinalstyrelsen.

På adjunkturen efterträddes Almén år 1862 av R. F. Fristedt, och år 1877 omändrades denna adjunktur till en extra ordinarie professur i farmakologi och medicinsk naturalhistoria. Med Fristedt fick fakulteten för första gången efter Wahlenbergs avgång åter en farmakolog av hög klass. Efter Fristedts död år 1893 ändrades på förslag av medicinska fakulteten den extra ordinarie professurens benämning till allmän och experimentell farmakodynamik samt farmakognosi, en benämning som alltjämt är gällande. Fristedts närmaste efterträdare blev Viktor Rosendahl, som emellertid

innehade professuren endast åren 1895—96, varefter han tillträdde en befattning som lärare vid farmaceutiska institutet. Hans efterträdare, Mårten Elfstrand, utnämndes år 1898 och kvarstod till uppnådd emeritiålder år 1924. Från år 1909 förändrades professuren till ordinarie.

Under icke mindre än 23 år har professuren därefter beklätts av E. Louis Backman, vilken med utgången av juli månad 1948 erhöll nådigt avsked efter uppnådd emeritiålder. I överensstämmelse med gällande statuter hade professuren ledigförklarats redan sommaren 1947. Tillsättningsproceduren blev ovanligt långvarig, och först den 22 april 1949 utnämnde Kungl. Maj:t laboratorn i farmakologi vid universitetet *Ernst Bárány* till professor i allmän och experimentell farmakodynamik samt farmakognosi från och med den 1 maj 1949.

Professor Bárány har erhållit sin medicinska utbildning vid detta universitet och har vid ett flertal olika institutioner varit en synnerligen livaktigt verksam och framgångsrik forskare. Om hans vetenskapliga skicklighet ha sakkunniga också lämnat mycket höga vitsord. Då han nu tillträder sitt professorsämbete vid det universitet och inom den fakultet, där hans fader efterlämnat ett aktat och ärat minne, bringar universitetet honom en hjärtlig välkomsthälsning.

Professor Bárány kommer att lördagen den 19 november 1949 tillträda sitt ämbete med en föreläsning om »Dirigerad forskning — några reflexioner i anslutning till ett läkemedels historia».

Inom den matematisk-naturvetenskapliga sektionen väckte den 7 september 1911 professor O. Widman med instämmande av professor D. Strömholm förslag om att söka utverka medel till en personlig professur i fysikalisk kemi för den då 27-årige docenten The Svedberg. Förslaget åtföljdes

av ett mycket starkt tillstyrkande uttalande av professor Svante Arrhenius.

Såsom bidrag till den föreslagna professurens avlöning kunde universitetet taga i anspråk avkastningen av en donationsfond, som vid denna tid blev disponibel. År 1909 hade universitetet fått mottaga en stor resestipendiefond genom testamente av C. F. Liljewalch J:or. Testator hade vidare bemyndigat utredningsmännen att bestämma de ändamål, för vilka eventuellt uppkommande överskott skulle användas. Utredningsmännen överlämnade också sedermera 100,000 kronor såsom grundplåt till en fond för personliga professurer vid Uppsala universitet, avsedda att bereda möjlighet för universitetet att vid sig kvarhålla förtjänte vetenskapsmän, åt vilka för tillfället ordinarie professurer icke funnes tillgängliga. Utredningsmännen tillade även, att det för dem skulle vara en tillfredsställelse, om avkastningen kunde till en början användas för att vid universitetet fästa biträdande läraren i kirurgi medicine doktorn Karl Petter Dahlgren. Skrivelsen om denna tilläggsdonation var daterad den 1 december 1910, och den 8 december s. å. bemyndigades universitetet att mottaga donationen. I följande månad inkom anmälan till medicinska fakulteten att överläkarebefattningen på Sahlgrenska sjukhusets kirurgiska avdelning i Göteborg vore ledig fr. o. m. den 1 april 1911, och den 24 april uppförde fakulteten på första förslagsrummet bland sex sökande professor Dahlgren, som också utnämndes den 1 juli samma år.

Då förslaget om personlig professur för Svedberg den 16 september 1911 i samband med övriga riksdagspetita behandlades i konsistoriet, förelåg sålunda frihet att använda de Liljewalchska donationsmedlen för att bestrida en del av professorslönen, och konsistoriets petitum till riksdagen begränsades därför till det överskjutande lönebeloppet. Riksdagen beviljade professuren på föreslaget sätt.

Att denna professur senast vid professor Svedbergs avgång måste ombildas till ordinarie, har länge varit uppenbart. Så yttrade exempelvis 1933 års universitetsberedning, att man måste förutsätta, att en sådan ombildning i framtiden komme till stånd. Även i den naturvetenskapliga forskningskommitténs år 1945 avgivna betänkande framhölls detta såsom ofrånkomligt.

Det må i detta sammanhang erinras även därom, att den matematisk-naturvetenskapliga sektionen redan år 1897 yttrat, att någon målsman för den allmänna eller s. k. fysikaliska kemien ännu ej funnes, men att det vore lätt att inse, att denna unga, nya vetenskap, som så exempellöst hastigt utvecklat sig, vore av så stor räckvidd, att den förr eller senare måste erhålla sin särskilda målsman. Liknande uttalanden hade återkommit inom sektionen under de närmast följande åren.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 273 till 1946 års riksdag, vari omfattande åtgärder för befrämjande av naturvetenskaplig forskning föreslogos riksdagen, upptogs även ordinarie professur i fysikalisk kemi från och med budgetåret 1946—47, en framställning som också av riksdagen bifölls. Professor Svedberg erhöll därpå fullmakt på den ordinarie professuren från och med den 1 juli 1946.

Då tiden för professor Svedbergs inträde i emeritiåldern närmade sig, utverkade universitetet kunglig proposition till 1949 års riksdag om en arvodesbefattning för professor Svedberg från tidpunkten för hans avgång med pension. Framställningen avsåg att även i fortsättningen knyta professor Svedberg till det forskningsarbete, vars ledare han under närmare 40 år varit, och närmast till det cyklotronlaboratorium, som var under uppförande. Propositionen bifölls av riksdagen.

Hösten 1948 ledigförklarades professuren i fysikalisk kemi. Efter enhälligt tillstyrkande av sakkunniga och sek-

tion uppförde konsistoriet likaledes enhälligt på första förslagsrummet docenten i kemi *Stig Claesson*, och den 4 augusti 1949 utfärdades Kungl. Maj:ts fullmakt för honom att från och med den 1 september 1949 vara professor i fysikalisk kemi.

Då professor Claesson nu tillträder professuren i fysikalisk kemi, har han vid unga år blivit satt på en post förenad med ett betydande ansvar. Den fysikalisk-kemiska ininstitutionen i Uppsala har under professor Svedbergs ledning blivit ett internationellt centrum för fysikalisk-kemisk forskning, och med den oerhört snabba utvecklingen på detta vetenskapsområde komma maktpåliggande uppgifter att åvila dess företrädare. Professor Claesson är emellertid väl insatt i institutionens verksamhet och har under senare år varit en av dess värdefullaste arbetskrafter. Med de bästa förhoppningar hälsar universitetet honom därför varmt välkommen.

Professor Claesson kommer att lördagen den 12 november 1949 tillträda sitt ämbete med en föreläsning: »Från grov uppskattning till exakt mätning — en utvecklingsgång inom fysikalisk kemi».

Angående sina levnadsomständigheter och utgivna skrifter hava de nyutnämnda professorerna meddelat följande:

Gerd Margareta Enequist är född i Luleå den 24 februari 1903. Föräldrar: lanträntmästaren Axel Enequist och hans maka Anna Hederstedt.

Intogs efter sju år vid Luleå elementarläroverk för flickor höstterminen 1920 i Göteborgs gymnasium för flickor, studentexamen därstädes den 27 maj 1922. Avlade folkskollärarexamen vid folkskoleseminariet i Luleå den 4 juni 1923. Inskrevs vid Uppsala universitet den 15 september 1924, avlade fil. ämbetsexamen i nordiska språk, historia och litteraturhistoria den 29 maj 1929, efterprövning i geografi den 15 september 1931, fil. licentiatexamen i geografi den 30 oktober

1934. Disputerade för filosofisk doktorsgrad den 20 november 1937, utnämndes till docent i geografi den 28 december 1937, promoverades till filosofie doktor den 31 maj 1938. Genomgick provår vid högre allmänna läroverket i Uppsala höstterminen 1942.

Har tjänstgjort som amanuens vid geografiska institutionen i Uppsala den 1 september 1937—30 juni 1938, som biträdande lärare i geografi 1 juli 1939—30 september 1944 och 1 juli—31 december 1946. Innehaft docentstipendium 1 oktober 1944—30 juni 1945 och 1 januari —30 juni 1947. Förordnades att upprätthålla professuren i geografi, särskilt kulturgeografi med ekonomisk geografi vid Uppsala universitet den 1 augusti 1947 och utnämndes till ordinarie innehavare av samma professur den 8 april 1949. Förklarad kompetent till professur i ekonomisk geografi vid Handelshögskolan i Stockholm den 19 januari 1946 och till professur i geografi (odelad) vid universitetet i Lund den 19 nov. 1947.

Har tjänstgjort som upptecknare av folkmål, folkseder och ortnamn för Landsmålsarkivet i Uppsala och Ortnamnsarkivet i Uppsala 1924 —1930.

Har tjänstgjort som fakultetsopponent vid Uppsala universitet 1939, Göteborgs högskola 1941 och Stockholms högskola 1938 och 1949.

Har tjänstgjort som lärare vid Luleå elementarläroverk för flickor läsåren 1923—24 och 1929—30, som extra adjunkt vid högre allmänna läroverket i Luleå 1938—39, som timlärare vid Uppsala högre elementarläroverk och gymnasium för flickor 1937, vid kommunala flickskolan i Uppsala 1943—44. Utnämndes till lektor vid Vasa högre allmänna läroverk i Göteborg den 30 december 1944, erhöll på egen begäran avsked från denna tjänst den 12 april 1946, utnämndes till lektor vid högre allmänna läroverket i Uppsala den 2 maj 1947.

Företagit studieresor till Danmark 1935, Tyskland och Frankrike 1938, Nederländerna och Belgien 1939, Island (längre exkursion) 1948, Storbritannien 1949.

Är medlem av Statens samhällsvetenskapliga forskningsråd och Svenska nationalkommittén för geografi.

Har av trycket utgivit följande skrifter:

Adjektiviska avledningsändelser i Lulemålet. Sv. Landsmål 1947.
Fäbodar och fägårdar i Luledalen. Norrbotten 1931.
Till tolkningen av begreppet åkerland. Studier i Västerbottens äldre jordeböcker. Rig. 1934.

Något om byordningsprojektet 1742. Historisk Tidskrift 1935.
Övre Norrlands storbyar i äldre tid. Ymer 1935.
Nedre Luledalens byar. En kulturgeografisk studie. Ak. avh. Geographica nr 4. Uppsala 1937.
Lulebygdens livsmedelsförsörjning. Geographica nr 7. Uppsala 1939.
Bygd som geografisk term. Svensk geografisk årsbok 1941.
Geografi och historia. En replikväxling med Sam. Hedar i Historisk tidskrift 1941 och 1942.
Skolböckerna i geografi ... Norrland i Ord och bild 1942.
Yrkesgruppernas fördelning i Sveriges kommuner år 1930. En geografisk översikt. Geographica nr 13. Uppsala 1943.
Skolgeografin och den ekonomiska medborgarbildningen. Ymer 1943.
Dynstudier i Lule skärgård. Geographica nr 15. Uppsala 1944.
Yrkesgruppernas fördelning i Sveriges kommuner år 1940. Geographica nr 17. Uppsala 1946.
Isälvsavlagringar i Luledalen nedanför Hednoret. Geografiska Annaler 1946.
Sveriges mindre tätorter. Ymer 1947.
Till frågan om kommunernas indelning från statistisk synpunkt. Statsvetenskaplig tidskrift 1947.
I Medelhavets centrum — Italien. Artikel i Världens länder och folk efter andra världskriget, del III. Stockholm 1948.
Medverkat i redogörelsen Exkursionen till Island sommaren 1948. Ymer 1949.
Ett flertal längre recensioner.

Bengt Gustaf Malcolm Sundkler är född den 7 maj 1909 i Degerfors, Västerbottens län. Föräldrar: grosshandlaren Gustaf Fredrik Sundkler och hans hustru Lilly Bergman.

Avlade studentexamen vid Umeå högre allmänna läroverk den 6 juni 1928, inskrevs vid Uppsala universitet den 29 januari 1929, avlade teol. fil.-examen den 29 maj 1929, teol. kand.-examen den 31 mars 1931, teol. lic.-examen den 31 mars 1936, disputerade för teologie doktorsgrad den 10 april 1937, promoverades till teologie doktor den 31 maj samma år.

Prästvigd för Luleå stift den 17 maj 1936.

Missionär i Svenska Kyrkans Missions tjänst i Sydafrika 1937—1942. Sekreterare i de Förenade Lutherska Missionernas psalmbokskommitté 1941—1942. Tjänstgjorde som superintendent för Haja-

kyrkan, Tanganjika, 1942—1945. Rektor för Kigarama läraresemi-narium, Tanganjika, 1944—45.

Tjänstgjort som Research Secretary, International Missionary Council, London, 1 januari 1948—23 augusti 1949. Medlem av Study Department Committee inom World Council of Churches 1948—1949. Medlem av Research Committee, Selly Oak Colleges, Birmingham, England, fr. o. m. juni 1949. Consulting Editor, World Dominion and the World To-day fr. o. m. 1948. Ordförande i Missions Research Commission inom Lutheran World Federation sedan juli 1949. Medlem av Executive Committee, African Marriage Survey, inom International Institute for African Languages and Cultures. På Internationella Missionsrådets uppdrag företagit utredning av frågan om de evangeliska kyrkornas prästutbildning i Afrika.

Förordnad till docent i missionskunskap vid Uppsala universitet den 14 december 1945. Förordnat att uppehålla professuren i missionshistoria och ostasiatisk religionshistoria vårterminen 1947.

Utnämndes den 22 april 1949 att fr. o. m. den 1 maj 1949 vara professor i kyrkohistoria med missionshistoria vid Uppsala universitet.

Har på inbjudan av Selly Oak Colleges, Birmingham, England, givit två serier föreläsningar sommarterminen 1946.

Konsult vid Världskyrkorådets assemblé, Amsterdam, augusti 1948.

Har företagit följande studieresor: Strasbourg och Paris 1931—1932 (femton månader); Tyskland 1934, 1935 och 1949; England 1937, 1946 och 1947; Holland 1947 och 1948; Kenya och Uganda 1943; Sydafrika 1945.

Har av trycket utgivit följande skrifter:

Till frågan om dopets och barndopets uppkomst, i Ny kyrklig tidskrift 1933.

Huru gammalt är barndopets sakrament? Uppsala 1933.

Om missionsintresset i Lunds stift före grundandet av Lunds missionssällskap, i Svensk Missionstidskrift 1934.

Oxford i bokform, i Vår Lösen 1935.

Svenska Missionssällskapet och Luleå stift, i Från Bygd och Vildmark, Luleå stifts julbok 1935.

Ett sekelminne, i Svenska Dagbladet 24 november 1935.

Missionen i svensk 1800-talspredikan, i Svensk Missionstidskrift 1936.

Missionen kallar oss, i Svenska Kyrkans Missionstidning 1936.

Svenska Missionssällskapet 1835—1876. Missionstankens genombrott och tidigare historia i Sverige. Akad. avhandling. Uppsala 1937.

Contributions à l'étude de la pensée missionnaire dans le Nouveau Testament (tillsammans med A. Fridrichsen). Uppsala 1937.

Den unge Peter Wieselgren och missionen, i En julbok till församlingarna i Göteborgs stift 1937.

En ljushärd. Makitika i Zululand. Uppsala 1939.

Boerna och missionen, i Tillkomme Ditt Rike 1939.

Separatisme en die Sending, i Op die Horison (Kapstaden) 1940.

Social antropologi och mission, i Svensk Missionstidskrift 1940.

Uganda-kyrkan av i dag, i Svensk Missionstidskrift 1943.

Till Bukoba, samt Haja safari, i G. Dahlquist (utg.) Tanganjika. En uppgift för svensk mission, Stockholm 1944.

Marriage Problems in the Church in Tanganyika, i International Review of Missions 1945.

Myrdal och Amerikas negerfråga, i Svensk Missionstidskrift 1945.

Black Man's Church, i Libertas (Johannesburg) 1945.

Missionsforskningen och studiet av kulturkontakten i Afrika, i Svensk Missionstidskrift 1946.

Si, så bygger Gud sin kyrka, i Den evangeliska missionen (Lund) 1946.

Mission och kyrka, i Ny kyrklig tidskrift 1947.

De tyska missionernas framtid. Kring en internationell missionskonferens, i Kristen Gemenskap 1947.

Afrika efter andra världskriget, i Uppdrag i Afrika utg. av Svenska Missionsförbundet, Stockholm 1947.

Svarte Hamlet och Vite Krist, i Nordisk Missions-Tidskrift 1947.

Kyrkobildning och synkretism i Bantu-Afrika, i Norsk Misjonstidskrift 1947.

Bantu Prophets in South Africa. London 1948.

Ung kyrka i Tanganjika. Stockholm 1948.

Iona och Rom. Den nyare debatten om skotsk och engelsk missionstid, i Kyrkohistorisk Årsskrift 1948.

Sydafrika, Rhodesia och Tanganjika, i Missionen i Bild, utg. av Nils Ekberg, Stockholm 1948.

Kooperation på Ekvatorn, i Vi, årg. 35, nr. 16, 1948.

Fact-Finder för the Kingdom, i World Dominion and the World Today 1948.

Research Committee Report, i Minutes of the Committee of the International Missionary Council, Oegstgeest, Netherlands, 1948.
Bilder aus Buhaja. Bethel-Bielefeld 1949.
Besvär över Större Akademiska Konsistoriets i Uppsala förslag till besättande av den vid universitetet lediga professuren i kyrkohistoria med missionshistoria. Västervik 1949.
East Africa, i World Christian Handbook, ed. K. G. Grubb—E. J. Bingle, London 1949.
African Marriage Problems, i The Church and the Community (Christ-Church, New Zealand), New Zealand, May 1949.
Training of the Ministry in the Younger Churches, ibid. July 1949.
Kyrkan och missionen, i Svenska Dagbladet 11 september 1949.
Recensioner i International Missionary Review och i Ecumenical Review. Svensk Missionstidskrift.

Ernst Herbert Bárány är född i Wien den 8 augusti 1910. Föräldrar: Professorn Robert Bárány och hans hustru Ida Berger.

Avlade studentexamen vid Uppsala enskilda läroverk och privatgymnasium den 28 maj 1927 och inskrevs i filosofiska fakulteten vid Uppsala universitet den 29 augusti 1927. Inskrevs vid Kungl. Tekniska Högskolan den 28 augusti 1928 och i medicinska fakulteten vid Uppsala universitet den 31 augusti 1931. Blev med. kand. i Uppsala den 28 maj 1934, disputerade för vinnande av medicine doktorsgrad den 7 maj 1938, avlade med. lic.-examen den 29 april 1940 och blev promoverad till medicine doktor den 31 maj 1940.

Amanuens vid fysiologiska institutionen, Karolinska institutet 1 september—31 december 1938, därunder t. f. laborator i fysiologi 1 oktober—31 december 1938.

Docent i fysiologi vid Uppsala universitet 7 juni 1940.

T. f. laborator i fysiologi i Uppsala 3 november—16 november 1941.

Amanuens, tidvis underläkare vid Akademiska sjukhusets oftalmiatriska klinik 1 april 1942—30 september 1945.

Docentstipendiat 1 maj 1944—31 december 1948.

Förklarades den 20 december 1945 av lärarkollegiet vid Veterinärhögskolan i Stockholm kompetent till professur i fysiologi och farmakologi vid samma högskola.

T. f. laborator i farmakologi 1 juli 1948—31 december 1948.

Utnämndes den 30 december 1948 att fr. o. m. den 1 januari 1949 vara laborator i farmakologi vid Uppsala universitet.

Förklarades den 1 februari 1949 av medicinska fakulteten i Lund kompetent till professur i fysiologi vid samma universitet.

Utnämndes den 22 april 1949 att fr. o. m. den 1 maj 1949 vara professor i allmän och experimentell farmakodynamik samt farmakognosi vid Uppsala universitet.

Varit fakultetsopponent vid två akademiska disputationer.

Uppehållit lasarettsläkartjänster å ögonavdelningen vid ett flertal lasarett.

Studieresa till England och U. S. A. 15 november 1947—15 juni 1948. Deltagit i internationella fysiologkongressen i Oxford 1947, i skandinaviska fysiologkongresserna i Helsingfors 1934, Uppsala 1937 och Oslo 1948 samt i Federation's of American Societies for Exp. Biology årsmöte 1948 i Atlantic City.

Har av trycket utgivit följande skrifter:

Super-enhet. Tills. m. E. Sperber. Radio *5* nr 8 1927.

Några speciella dubbelgallerrörskopplingar och deras teori. Radio *6* nr 14 1928.

Benledningens fysikaliska teori. Hygiaea *93* 570 1931.

Technische Verbesserung der Hörprüfung mit Interferenztongeneratoren. Z. Hals-usw. Heilk. *32* 500 1933.

Bedeutung der Knochenleitung für das Hören von Luftschall. Acta Otol. *22* 229 1935.

Etudes audiometriques. (Chapitre statistique) Acta Otol. *22* 201 1935.

Ueber den Bau von elektrischen Audiometern. Tills. m. E. Sperber Acta Otol. *23* 182 1935.

Doppelregistrierung: Ein Weg zur Erhöhung der Sicherheit des Schultz-Dale-Tests am überlebenden Meerschweinchenuterus. Z. Immunitätsforschg. *84* 439 1935.

Ein misslungener Versuch die Bildung von Anti-Antikörpern nachzuweisen. Acta Patol. Scand. *12* 1935.

Zur Frage des Einflusses unipolar beladener Luft auf die Atmung. Tills. m. H. Enghoff Acta Med. Scand. *85* 184 1935.

Electrical stimulation of the cochlea. Nature *139* 633 1937.

Transposition of speech sounds. J. Acoust. Soc. America *8* 217 1937.

On the origin of the vesicular murmur. Acta Med. Scand. *91* 115 1937.

A contribution to the physiology of bone conduction. Gradualavh. Acta Otol. Suppl. *26* 1938.

Nya synpunkter på benledningsproblemet. Nordisk Med. *1* 451 1939.

Absorption of glucose against a concentration gradient by the small intestine of the rabbit. Tills. m. E. Sperber. Skand. Arch. f. Physiol. *81* 290 1939.

Cozymase in adrenalectomized rats. Tills. m. J. Runnström och E. Sperber. Nature *145* 106 1940.

Några fysiologiskt-akustiska synpunkter på lyssnandet. Ny Militär Tidskrift mars—april 1940.

»Hearing» i Annual Review of Physiology III 1941, p. 449.

A theoretical and experimental study of intestinal glucose absorption. Tills. m. E. Sperber Arch. f. Zool. 34 A nr 1 1942.

Art. Hörselorgan, Bonniers konversationslexikon 1942.

Art. Hörapparater, Bonniers Konversationslexikon 1942.

On the influence of the pulse amplitude on the carotid sinus pressure reflex. Acta Physiol. Scand. *4* 1 1942.

On the mechanical impedance of the human thorax. Acta Med. Scand. *111* 252 1942.

Statistik för medicinare (Bokanmälan) Sv. Läk. Tidn. nr *27* 1942.

Sensory impulses in the cardiac depressor nerves in experimental hypertension. Acta Physiol. Scand. *5* 311 1943.

Physiological applications of television technique: A new way of recording bio-electrical phenomena. Acta Physiol. Scand. *7* 180 1944.

On the acoustic theory of percussion. Acta Med. Scand. *118* 345 1944.

Några statistiska synpunkter på metodiken för synskärpebestämning. Nord. Med. *28* 2510 1945.

Om kammarvattnets bildningssätt och intra-okulära tryckets regulation. Nord. Med. *28* 2512 1945.

A theory of binocular visual acuity and an analysis of the variability of visual acuity. Acta Ophth. *24* 63 1946.

The Stiles-Crawford phenomenon in polarised light. Acta Ophth. *24* 93 1946.

Mode of entrance of sodium into the aqueous humor. Nature *157* 770 1946.

Some statistical observations on the methods in threshold determinations in general with particular regard to determination of visual acuity and subliminal addition. Acta Ophth. *24* 113 1946.

Role of ultra-filtration in the formation of aqueous humor. Nature *158* 665 1946.

The mode of action of anticonvulsant drugs on electrically induced

convulsions in the rabbit. Tills. m. E. Stein-Jensen. Arch. int. Pharmacodyn. *73* 1 1946.

The influence of the electrode arrangement in the determination of drug-action by means of electrical convulsive thresholds. Arch. int. Pharmacodyn. *73* 189 1946.

The action of di-allyl-barbituric acid on the electrically induced epileptic fit. Tills. m. E. Stein-Jensen. Acta pharmacol. *2* 264 1946.

The influence of local arterial blood pressure on aqueous humour and intra-ocular pressure. An experimental study of the mechanisms maintaining intra-ocular pressure.

I. Intraocular pressure and local blood pressure from seconds to hours after unilateral carotid occlusion. A search for homeostatic reflexes in the undisturbed eye. Acta Ophth. *24* 337 1946.

II. The recovery of intraocular pressure, arterial blood pressure and heat dissipation by the external ear after unilateral carotid ligation. Acta Ophth. *25* 81 1947.

III. The reaction of the uveal vessels to local arterial blood pressure changes as seen by direct observation. Acta Ophth. *25* 189 1947.

The rate of equilibration of intraocular pressure. On the boundary between transient and stationary intraocular pressure changes. Acta Ophth. *25* 175 1947.

The influence of derangement of the vasomotor system of the eye on the relation between local arterial blood pressure and intra-ocular pressure. A search for homeostatic reflexes. Uppsala Läkaréfören. Förhandl. *52* 1 1946.

Försök att bestämma den relativa betydelsen av sekretion och ultrafiltration för kammarvattenbildningen. Föredrag i Svenska Ögonläkareföreningen 8 sept. 1946. Nord. Med. *33* 574 1947.

The mode of entrance of sodium into the aqueous humour. Acta Physiol. Scand. *13* 55 1947.

The relative importance of ultrafiltration and secretion in the formation of aqueous humour as revealed by the influence of arterial blood pressure on the osmotic pressure of the aqueous. Acta Physiol. Scand. *13* 81 1947.

The action of atropine, homatropine, eserine and prostigmine on the osmotic pressure of the aqueous humour. Acta Physiol. Scand. *13* 95 1947.

The influence of intra-ocular pressure on the rate of drainage of aqueous

humour. Stabilization of intra-ocular pressure or of aqueous flow? Brit. J. Ophth. *31* 160 1947.

Några försök syftande till medikamentös behandling av skelamblyopien. Tills. m. U. Halldén. Föredrag i Svenska Ögonläkareföreningen 23 nov. 1946. Nord. Med. *34* 1448 1947.

Anticonvulsant drug action and temporal summation of epileptogenic stimuli. Arch. int. Pharmacodyn. *74* 155 1947.

Phasic inhibition of the light reflex of the pupil during retinal rivalry. Tills. m. U. Halldén. J. Neurophysiol. *11* 25 1948.

A theoretical note concerning the action of drugs on the central nervous system. Arch. int. Pharmacodyn. *75 222* 1947.

The influence of gum arabic and dextran on the blood-aqueous barrier and intra-ocular pressure. Ophthalmologica *116* 65 1948.

The influence of some central nervous depressants on the reciprocal inhibition between the two retinae as manifested in retinal rivalry. Tills. m. U. Halldén. Acta Physiol. Scand. *14* 296 1947.

A note on the physiology of the aqueous humour. Tills. m. H. Davson. Brit. J. Ophth. *32* 313 1948.

The rate of flow of aqueous humour and its significance for intraocular fluid problems. Tills. m. V. E. Kinsey. Acta Physiol. Scand. *16,* Suppl. 53, 6, 1948.

Försök att farmakologiskt påverka skelskotomen. Tills. m. U. Halldén. Nord. Med. *40,* 2106, 1948.

The rate of flow of aqueous humour.

I. The rate of disappearance of para-aminohippuric acid, radioactive Rayopake and radioactive Diodrast from the aqueous humour of rabbits. Tills. m. V. E. Kinsey. Am. J. Ophthalm. *32,* 177, 1949.

II. Derivation of rate of flow and its physiological significance. Tills. m. V. E. Kinsey. Am. J. Ophthalm. *32,* 189, 1949.

Stig Melker Claesson är född den 5 februari 1917 i Kumla församling, Örebro län. Föräldrar: verkmästaren Wiktor Claesson och hans hustru Ruth Johansson.

Avlade studentexamen vid Karolinska högre allmänna läroverket den 18 maj 1937, inskrevs som student vid Uppsala universitet den 26 augusti samma år, avlade filosofie kandidatexamen den 15 september 1939, filosofie licentiatexamen i matematik den 27 maj 1942, undergick efterprövning i filosofie licentiatexamen i kemi den 31 januari

1946, disputerade för filosofisk doktorsgrad den 6 april och promoverades till filosofie doktor den 31 maj 1946 samt avlade filosofisk ämbetsexamen den 31 oktober 1946.

Förordnades till docent i kemi vid Uppsala universitet den 26 april 1946.

Amanuens vid fysikalisk-kemiska institutionen 1 mars 1945—1 september 1946.

Erhöll 1946 av Kungl. Vetenskapsakademien Wallmarkska belöningen.

Utnämndes den 4 augusti 1949 att från och med den 1 september 1949 vara professor i fysikalisk kemi vid Uppsala universitet.

Är hedersledamot av Södermanland-Nerikes nation i Uppsala sedan höstterminen 1949.

Studerade såsom Rockefellerstipendiat under vårterminen 1947 vid California Institute of Technology, Pasadena, U. S. A. och under höstterminen 1947 vid University of California, Berkeley, U. S. A.

Resor: England 1946, 1948 (på inbjudan av The Chemical Society) och 1949; Frankrike 1948; Belgien 1948 och 1949 (på inbjudan av Société Chimique de Belgique) och Holland 1949.

Har av trycket utgivit följande skrifter:

1. Tillsammans med S. Brohult: Dissociation of the Haemocyanin Molecule. Nature *144*, 111, 1939.
2. Adsorption Analysis of some Triglycerides and Fatty Acids. Arkiv för Kemi, Mineralogi och Geologi, Band 15 A, N:o 9, 1941.
3. Tillsammans med A. Tiselius: Adsorption Analysis by Interferometric Observation. Arkiv för Kemi, Mineralogi och Geologi Band 15 B, N:o 18, 1942.
4. Tillsammans med Ingrid Claesson: The Adsorption of Some High Molecular Substances on Active Carbon. Arkiv för Kemi, Mineralogi och Geologi, Band 19 A, N:o 5, 1944.
5. A Self-Registering Apparatus for Adsorption Analysis. The Svedberg 1884—1944, p. 82.
6. A Theory for the Frontal Adsorption Analysis. Arkiv för Kemi, Mineralogi och Geologi, Band 20 A, N:o 3, 1945.
7. Studies on Adsorption and Adsorption Analysis with Special Reference to Homologous Series. Arkiv för Kemi, Mineralogi och Geologi, Band 23 A, N:o 1, 1946. Gradualavhandling.

8. A New Type of Diffusion Cell. Nature *158*, 834, 1946.
9. Mathematical Characteristics of Adsorption Isotherms in Frontal Analysis of Several Solutes. Arkiv för Kemi, Mineralogi och Geologi, Band 24 A, N:o 7, 1946.
10. A Study of the Adsorption of Normal, Branched, and Unsaturated Fatty Acids and Related Compounds by Means of Adsorption Analysis. Recueil des Travaux Chimiques des Pays-Bas *65*, 571, 1946.
11. Some Arrangements for Adsorption Analysis with Large Amounts of Substances. Arkiv för Kemi, Mineralogi och Geologi, Band 24 A, N:o 16, 1947.
12. A New Method for the Observation of Zones of Colourless Substances on a Chromatographic Column. Nature *159*, 708, 1947.
13. Frontal Analysis and Displacement Development in Chromatography. Annals of the New York Academy of Sciences *49*, 183, 1948.
14. Tillsammans med J. Donohue and V. Schomaker: The Molecular Structure of Nitrogen Dioxide. A Reinvestigation by Electron Diffraction. Journal of Chemical Physics *16*, 207, 1948.
15. Tillsammans med Ingrid Claesson: Adsorption Analysis of High Molecular Substances. Physical Review *73*, 1221, 1948.
16. Adsorption Analysis of High Molecular Substances. Arkiv för Kemi, Mineralogi och Geologi Band 26 A, N:o 24, 1949.
17. Molecular Weight Determinations by the Isopiestic Method. Arkiv för Kemi *1*, 81, 1949.

Under tryckning:

18. Theory of Frontal Analysis and Displacement Development.
19. High Molecular Polymers Separation.

Ovannämnda installationer komma sålunda att äga rum följande dagar:

Professor Enequists lördagen den 29 oktober,
Professor Sundklers lördagen den 5 november,
Professor Claessons lördagen den 12 november samt
Professor Báránys lördagen den 19 november.

Till bevistande av dessa installationsakter får jag härmed vördsamt inbjuda

statsrådet och chefen för Kungl. Ecklesiastikdepartementet Josef Weijne,

kanslern för rikets universitet, ministern för utrikes ärendena, juris och filosofie doktorn Östen Undén,

tillförordnade kanslern, professorn, juris och odontologie doktorn Thore Engströmer,

universitetets prokansler, ärkebiskopen, teologie doktorn Erling Eidem,

landshövdingen i Uppsala län, filosofie doktorn Hilding Kjellman,

rektorn vid lantbrukshögskolan, professorn, filosofie doktorn Ragnar Nilsson,

översten och chefen för Kungl. Upplands regemente Olof Norman,

översten och chefen för Kungl. Upplands flygflottilj Knut Lindahl,

försvarsområdesbefälhavaren i Uppsala försvarsområde, översten Sigfrid Gyllengahm,

chefen för Arméns underofficersskola, översten Carl Axel Grevell,

chefen för Flygkadettskolan, överstelöjtnanten Lennart Peyron,

borgmästaren i Uppsala Bertil Hagström,

Uppsala stadsfullmäktiges ordförande, lektorn, filosofie doktorn Sven Lide,

rektorn vid högre allmänna läroverket i Uppsala, filosofie doktorn Mats Redin,

rektorn vid folkskoleseminariet i Uppsala, docenten, filosofie doktorn Ragnar Ljunggren,

rektorn vid Försvarets läroverk, filosofie doktorn Erik Terner,

universitetets förutvarande och nuvarande lärare och tjänstemän samt dess studerande ungdom,
övriga vetenskapens idkare, gynnare och vänner.

Samling sker kl. 5 e. m. i Akademiska konsistoriets rum.

Uppsala i oktober 1949.

Fredrik Berg.

HANDLINGAR TILL UPPSALA UNIVERSITETS HISTORIA. II

KONFLIKTEN MELLAN UNIVERSITETETS REKTOR P. N. CHRISTIERNIN OCH STUDENTERNA HÖSTTERMINEN 1795

HANDLINGAR UTGIVNA AV

ANTON BLANCK

UPPSALA 1949
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI AB

Höstterminen 1795 blev en av de oroligaste i universitetets historia. Som rektor fungerade filosofen Per Niklas Christiernin, vilken i sitt århundrade värdigt svarar mot 1600-talets Henrik Schütz och 1800-talets Lindblad. »Genom decennier skulle han blifva ett plågoris för kanslerer, kolleger och äfven studenter», konstaterar Annerstedt, när han noterar hans inträde i konsistoriet 1770, visserligen icke utan att erkänna hans begåvning, lärdom och rättrådighet. (III: 1, s. 491) Christiernin, liksom den reuterholmska regeringen, levde emellertid nu i en ständig och ganska vettlös skräck för revolutionen. Man misstänkte särskilt vissa yngre akademiska kretsar, som tagit intryck av samtidens idéer, för planer på revolutionära åtgärder. Två år tidigare hade regeringen förbjudit studenternas »konvent», en politisk talklubb, och oviljan vände sig också mot den samtidigt allt mer florerande kantska filosofien, som ansågs direkt revolutionär.

Det måste under sådana förhållanden betraktas som ett rent olycksöde för universitetet att Christiernin var i tur att på hösten förvalta rektorsämbetet. Han var nu nära sjuttioett år gammal. Tydliga tecken på senilitet hade redan visat sig. Sedan en tid var han i rasande polemik med universitetets kantianer och hade på våren tryckt en stridsskrift mot Daniel Boëthius, i vilken den fullständiga bristen på argument ersattes av grova smädelser och där även revolutionsskräcken tog sig svåra uttryck. Han fortsatte striden med löjeväckande tidningsartiklar. Höstterminens konsistoriesammanträden under Christiernins ledning formade sig till en rad skandalösa uppträden, där rektor gjorde sig skyldig till svåra övergrepp och tydligt visade att han icke längre, trots en viss intellektuell kapacitet, var vid full själslig hälsa.

Christiernins misstänksamhet vände sig likväl framförallt mot studenterna. Han började genast en fullt genomförd tyrannisk regim, höll grovt förolämpande tal till dem och sökte återuppliva 1600-talets nu starkt föråldrade stadganden om studenternas skyldighet att icke vistas utomhus eller på värdshus efter klockan nio på kvällen och dylikt. Studenternas missnöje nådde höjdpunkten mot slutet av oktober. Christiernin var icke okunnig om den rådande oron och själv säkerligen mycket spänd inför

vad som skulle kunna hända. Det är denna situation som förklarar hans orimliga reaktion inför en liten, säkerligen ytterst oskyldig gatuhistoria på kvällen den 25 oktober, som får en så rik belysning i de protokoll och rättegångshandlingar, vilka här följa. De äro intressanta på mer än ett sätt och icke minst genom att en högst vanlig söndagskväll i Uppsala vid slutet av sjuttonhundratalet plötsligt kommer i skarpt ljus. Men man ser också att akademiens ansvariga myndigheter, som nu tvingades att handla mycket raskt och gå till en så alldeles extraordinär åtgärd som att faktiskt suspendera fungerande rektor, fruktade mycket svåra stridigheter från de förolämpade och i sin elementära rätt kränkta studenterna. I Uppsalastudenternas historia är dessa dagars händelser, särskilt rättegången inför mindre konsistoriet, en betydelsefull etapp. Deras självständighetskänsla hörs märkligt säker i de anklagades försvar. Allt detta tilldrog sig på tröskeln till det nya århundrade, som skulle bevittna den stora förändringen i studenternas förhållande till samhället.

Anton Blanck.

1.

Ur Konsistoriets protokoll den 26 oktober 1795:

1795 den 26te October klockan 3 efter middagen, Consistorium Academicum, närwarande, Högwördigste Herr Doctorn, ArkiBiskopen, Pro-Cantzleren och Commendeuren von Troil, Rector Professoren Christiernin och Professorerne: Dom-Prosten Doctor Lostbom Almquist. Flygare. Murray. Thunberg. Acrel. Svedelius. Räntmästaren Westerdahl. Fant. Boëthius. Aurivillius. Nordmark. Tingstadius. Ekman. Landerbeck

3. §.

Herr Doctorn, Arki Biskopen, Pro Cantzleren och Commendeuren gaf till känna, at sedan han i dag under sitt wistande på Landet, genom en Expresse blifwit underrättad, at förleden natt flere Studerande och äfwen andre Personer blifwit arresterade; at Consistorium Academicum Minus i dag Morgonstunden warit sammankalladt, hwarwid de Studerande till en owanlig myckenhet warit samlade och derunder låtit förmärka mycken sinnesrörelse, samt at Consistorii Academici Ledamöter äfwen blifwit till denna stund in pleno af Rector kallade; så hade Herr Doctorn, Arki Biskopen och Pro-Cantzleren funnit sig nödsakad, at genast till Staden inkomma, för at om rätta beskaffenheten häraf göra sig underrättad, och hwarföre Herr Doctorn, Arki Biskopen och Pro Cantzleren nu anmodade Herr Rector, at derom aflemna berättelse.

Herr Rector gaf tilkänna, at sedan han förleden afton gått till sängs, hade han klockan 11wa hört några personer, som warit samlade på Riddare Torget utan för dess Hus, ropa, hwilket Herr Rector tyckt wara vivat,

hwaraf Han slutat, at de warit Studerande. Han hade då genast upstigit och uti yttre rumet öpnat fenstret, samt ropat till dem: vivat et vigeat florentissima Studiosa Juventus Academica! Desse Personer, som Herr Rector tyckt wara 10 à 12 till antalet, hade beswarat Herr Rectors utrop med pereat, samt derefter begifwit sig ned till Skytteanska Huset, hwarest de ropat vivat. Herr Rector hade genast klädt på sig och gått ned till Corps de Gardet, hwarest han i Förstugan funnit Waktmästaren stå försagd och den öfriga Wakten sittande innanföre, då Herr Rector befallt Wakten, at följa sig ut på Gatorne, at hålla ordning, som, ehuru den i början wid Rectors ankomst wisat någon farhoga för de Studerande, likwäl, på Rectors upmaning, at icke fruckta, fullgjort sin skyldighet och hwarom Herr Rector sig nu yttrade; *at då någon rigtigt för an Wakten, så är den icke rädd.*

Wid det Herr Rector med Wakten utgått, och wid Herr Professoren Dahls Hus hördts rop af vivat, hade Herr Rector wid Wetenskaps Societetens Hus träffat på en Apothekare Gesäll, den han, som orden föllo, trodt stå och Accordera med en Kona, som warit bredewid honom. Men som denne Apothecare Gesäll sagt sig ämna at genast gå hem i all stillhet, så hade Herr Rector äfwen låtit honom gå.

Som Herr Rector då hört den samlade Flocken ropa vivat utanför Herr Professoren Nordmarks Hus, så hade han så fort, som för honom på dess 71sta ålders år kunde wara möjeligt, följt efter med Wakten, och wid ankomsten till Slottsgatan hört dem ropa: stå, och sedt några af dem kasta af sig öfwer-rockarne, lika som at afbida anfall; Men då Herr Rector commenderat Wakten at angripa dem, hwarwid han ej hunnit at följa så fort med, hade de sprungit sin wäg. Herr Rector hade wäl gripit en i armen, som kommit springande, men denne hade haft utwäg at undankomma; Hwarefter dock wid Bagaren Löfstedts Gårds Hörn en Studerande, som warit drucken och stupat omkull, blifwit tagen och i Häckte insatt; äfwen som Herr Rector, då Han sedermera träffat en Studerande Holmberg och derefter Studiosus Grevillius, hwilka gått hwar för sig, dem fasttagit och i Arresten infört. På tillfrågan, om Holmberg och Grevillius gjort något oljud då de blifwit tagne, swarade Herr Rector, at de wäl gått hwar för sig stilla och ej gjordt något buller, af hwilka den förre sagt sig skola besöka en Landsman i något ärende och den sednare, som åtföljt Fruntimer hem ifrån ett sällskap hos Rådman Saefströms Enka, förmält sig åter skola gå dit tilbaka hwarest han bor; *men som det ändock wore en möjlighet* at desse förut warit med ibland de 10 à 12 Personer, som ropat på gatorne, så hade Herr Rector äfwen dem fasttagit och i Häckte satt.

Sedermera hade Herr Rector med Wakten gått ned till Staden och visiterat Dahlbergs Krog samt Källrarne, då han på Flodbergs Källare träffat Studiosi Lundmark och Sundberg i rumet till höger, där också bägge källarpigorne sutit i en wrå. Wakten, som först ingått i rumet, hade wäl sagt, at Lundmark och Sundberg stått mitt på golfwet; men Herr Rector hade tyckt, at de äfwen warit i wråen med Pigorne. De hade wäl försäkrat, at de hela afton warit hos en Studerande Wikblad, och at de nyss inkommit på Källaren för att skaffa sig en Bouteille swagdricka; men då Herr Rector icke kunnat tro detta föregifwande, hade han låtit föra dem i Arrest. — Herr Rector gaf, på tillfrågan, tilkänna, at både Lundmark och Sundberg warit aldeles nycktra och at de ej haft annat än swagdricka at förtära.

Sedermera hade äfwen 3ne Pigor och en Gesäll, som här och där funnits gående på Gatorne, blifwit tagne och i Stads Arresten införde: Och hwarefter Herr Rector klockan 1/4 efter 12 gådt hem och tilsagt wagten at genast gifwa tillkänna om något oljud förspordes.

Då Herr Rector, för att hålla ordning i Staden, gjordt detta, samt förmälte sig äfwen wara sinnad, att hädanefter widtaga samma anstalter, at förekomma otidigt wandrande på gatorne, hade Herr Rector låtit sammankalla Consistorium Minus i dag Klockan 9, at öfwer detta Mål ransaka, men hwarwid Herr Rector trodde, at Consistorium Minus ej lagt den hand, som wederborde, utan hindrat Rector at Examinera Parter och wittnen och hwarwid i synnerhet Professorerne Thunberg och Aurivillius skolat fallit honom i talet; hwarförutan Consistorium Minus icke hindrat de Studerande, at till en owanlig myckenhet samla sig i förmaket och der holla stoj, utan i dess ställe tillåtit deputerade ifrån dem, at få företräde och det på en gång, så at de alla fick hålla ett och samma tal, hwilket Herr Rector trodde icke hafwa skedt, om de en och en särskilt blifwit hörde.

Herrar Professorerne Thunberg och Aurivillius gåfwo härwid tillkänna, at som Herr Rector under Ransakningen icke allenast hindrat Consistorium Minus, at i en Laglig ordning undersöka Målet, utan äfwen genom wäckande af sådane frågor, hwaröfwer fordrats Domstolens utlåtande, satt Consistorium Academicum Minus i nödwändighet at begära, det Herr Rector, hwilken sjelf såsom Actor förde saken, wille afträda, för att lemna Domstolens Ledamöter rådrum at öfwerlägga, huru Målet måtte kunna på behörigt sätt handteras, hade Herr Rector sådant wägrat samt i öfrigt så upfört sig, som Protocollet derom wittnar, hwarföre Consistorium Minus warit föranlåtit at, sedan de Studerande blifwit ur Arresterne endtledigade, åtskiljas och upskjuta med Ransakningen till en annan dag.

Herr Rector hemställte derpå till Consistorii Academici beprőfwande, om icke detta af de Studerande föröfwade owäsende borde hos Hans Kongl. Höghet Hertigen i underdånighet anmälas, samt Consistorii Minoris Protocoll äfwen insändas. Men som hos Consistorium Academicum i öfwerwägande kom, å ena sidan, at några sådane omständigheter icke förekommit, som woro af den beskaffenhet, at de hos Hans Kongl. Höghet borde anmälas, häldst Consistorium Academicum känner, at de Studerande denna Termin upfört sig ganska stilla och beskedligt, men å den andra, at Academiens wälfärd wärkeligen fordrar, det sådane anstalter widtagas, det man med warsamhet umgås med Ungdomen, för att bibehålla lugn och stillhet, och att den genom olaglig medfart icke blifwer retad till oro, hwilket likwäl nu på ett så eftertänkeligt sätt skedt, at Academiens öfrige Lärare denna dag och äfwen den föregående tiden nödgats med mycket bekymmer stilla den oro, som hos Ungdomen wisat sig öfwer det, som i flere afseenden under nu warande Rectorat sig tilldragit; så hemställde flere af Consistorii Ledamöter, om icke Herr Rector under öfwerläggningen härom borde afträda, hwilket Herr Rector wägrade, emedan han ej underställt sin Embetes åtgärd till Consistorii pröfning, utan blott de Studerandes förhållande

Men sedan genom anställd votering häröfwer, Consistorii samtelige Ledamöter enhälligt prőfwat det wara nödigt, at Herr Rector tager afträde, under det Consistorium Academicum angående detta Mål öfwerlägger, så tillsade Herr Doctorn, Arki Biskopen och Pro Cantzleren Herr Rector at i Cantzlirumet afträda.

Härwid anmälte Secreteraren, at sedan Herr Rector förleden Söndags morgon genom Cursor begärt, at få sig tillskickadt Consistorii Academici Protocoll för den 17 i denne Månad, hwilket den 24de derpå följande blifwit i Consistorio Academico justeradt, och Herr Rector samma Protocoll erhållit, hade Secreteraren om aftonen genom Cantzlisten Magister Rabenius återfådt berörde Protocoll, då det befunnits, at Herr Rector utstrukit, ej allenast 7 § angående Herr Rectors gjorde förfrågan om H Professoren Doctor Palmberg kunde få hålla allmänna föreläsningar i Theologien, wid hwilken §. Herr Rector med egen hand annoterat in margine: Denne fråga käns Rector ej vid: utan ock 10 § angående Herr Rectors hemställande, at H. Professoren Doctor Winbom borde fällas till böter, för det han utan Herr Rectors lof bortrest, hwarwid Herr Rector också in margine med egen hand skrifwit en ny och emot innehållet af Consistorii Beslut stridande §.

Detta Protocoll upwistes nu och hwaraf beskaffenheten fants wara al-

deles sådan, som Secreteraren anmält, det icke eller Herr Rector bestridde, utan förmente sig hafwa dertill ägt rätt, emedan Professoren Palmberg icke får läsa i Theologien utan Konungens tillstånd och at ingen kan neka Rector at ändra sin proposition.

Och som Consistorium Academicum fant det wara Lagstridigt, at ändra et justeradt Protocoll, så tilsades Secreteraren at, utan afseende på hwad Hr. Rector utstrukit och tillskrifwit, sätta Protocollet i det skick det förut warit.

Häruppå tog Herr Rector afträde, då Consistorium Academicum erinrade sig, at, utom hwad nu händt och ofwan anfördt är, Rectors upförande under hela Rectoratet, då han på Academien 2ne gånger talat till den Studerande Ungdomen, och då han, enligt Rectors Embetets Protocoller, upkallat en och annan af dem uti otjenlige ämnen, warit sådant, at Herr Rector derigenom gifwit anledning till det missnöje, som på ett owanligt sätt hos Ungdomen någon tid förspordts och som kunde medföra de swåraste följder, derest ej i tid tjenlige steg deremot widtogos. Och som Consistorium Academicum, till återförande och bibehållande af lugn, fant nödwändigt, at Rector tills widare afhölle sig ifrån förwaltningen af Rectors ärenderne, som emedlertid af Pro-Rector kunde besörjas; och Consistorium, lika öm om Rectors wärdigheten, som lugnets bibehållande, wille ogerna skrida till den ytterlighet, at genom Resolution skilja Rector ifrån göromålen; så anhöll Consistorium Academicum hos Herr Doctorn, Arki Biskopen och Pro Cantzleren, at jemte Herr Professoren Svedelius söka förmå Herr Rector, at denna utwäg sjelf widtaga, då äfwen Consistorium Academicum skulle i underdånig skrifwelse till Hans Kongl. Höghet detta alt omständeligen inberätta och om dess Nådiga Förordnande härom i underdånighet anhålla.

Sedan Herr Doctorn, Arki Biskopen och Pro Cantzleren jemte Herr Professoren Svedelius ifrån Herr Rector utur Cancellie rumet återkommit, gaf Herr Doctorn och Arki Biskopen tillkänna, at Herr Rector i så fatta omständigheter förklarat sig nöjd at taga någon tids permission, för at resa till Stockholm i sina angelägenheter; och blef Herr Rector, då han åter inkommit, underrättad, det Consistorium Academicum wid den af Herr Rector tagne permission ej hade något at påminna; hwarefter Pro Rector emottog Rectors Handlingarne och Consistorii Ledamöter åtskildes.

2.

Ur Mindre Konsistoriets protokoll den 26 oktober, 4 och 7 november 1795:

Utdrag af Consistorii Academici Minoris i Upsala Protocoll hållit å nedanstående dagar år 1795.

Den 26te October.

S:D: Kongl. Academiens Herr Rector, Professoren Doctor Pehr Niclas Christiernin, som sig wid Consistorium Academicum infunnit, tillkjänna gaf, det han, i anledning af något buller, som förleden Natt blifwit föröfwadt af Studerande här wid Academien samt at några af den Studerande Ungdomen härstädes blifwit hächtade, anmodat Herr Pro-Rector, att genast sammankalla Consistorium Academicum Minus, för at öfwer det förde owäsende ransaka; Berättande Herr Rector, det, sedan han hos Herr Academie Räntmästaren Westerdahl tilbragt förleden Gårdags afton, och, derifrån hemkommen, lagt sig till hwila, samt nyligen insomnat, han omkring Klockan 11. blifwit wäckt af ett buller, som försports utan för dess fenster, och hwilket Herr Rector tyckt wara utrop af Vivat! Herr Rector hade då genast upstigit och gått till fenstret, samt blifwit warse Åtta eller Tio Personer, dem han trott wara Studerande; och sedan Herr Rector öpnat fenstret samt ropat: Vivat Florentissima Studiosa Juventus Academica Upsaliensis! hade sådant blifwit beswaradt med utrop af pereat! hwarefter denna Flock under sång och buller gått öfwer Riddare Torget neder åt Skyttianska Huset. Herr Rector, som då befarat något widare owäsende af dessa personer, hade ofördröjeligen klätt uppå sig, samt begifwit sig till Corps de Gardet, för at efterse om Wachten fullgjorde sin skyldighet, till hämmande af buller och oljud på gatorne. Wachten hade då i all trygghet därstädes warit församlad; Men uppå Herr Rectors befallning genast warit honom följaktig efter en Troupp skrålande Personer, hwilka då hörts wara utan för Professoren Dahls Hus. Under wägen dit, hade Herr Rector nedan om Wetenskaps Societetens Hus ertappat en hos Apothekaren Harder warande Gesäll, hwilken warit i samtal med en Qwinsperson. Denna hade likwäl genast blifwit lössläppt, för att, som orden föllo sig, kunna nyttjas såsom Wittne emot de andra, sedan han derförinnan gifwit tillkjänna hwem han war, samt at han nu wore sinnad at gå hem. Emedlertid hade den flock, som warit utan för Professoren Dahls Hus, begifwit sig derifrån till St Johannisgatan samt uppe i backen stad-

nat wid Professoren Nordmarks Gård, derest de ropat Vivat! Härigenom hade Herr Rector fått tid, at närmare hinna på dem, och då litet ifrån Professoren Nordmarks Gård flere ropat: stå! stadna! hade några gjort sig färdige och kastat af sig deras öfwer-rockar, af hwilka Herr Rector hade fattat en uti skjortarmen; Men denna hade dock straxt derefter haft tillfälle at undslippa jemte de andra, som nu begynt at springa undan och skingras. Då Wakten på Herr Rectors befallning jemwäl sprungit efter dem, men icke kunnat uphinna någon, hade inwid Hörnet af Bagaren Löfstedts Gård uti den så kallade Courage Backen, en af dem uti fyllnaden stupat, samt sedan han blifwit gripen, under många eder, beständigt ropat på at han wore oskyldig och at han intet ondt gjort. Dennes namn skall wara Törnbom och skall han i WestGötha Nation wara inskrifwen. Sedermera hade en Jemtländning Holmberg, som sagt sig skola gå at besöka en Camrat i Camereraren Darelii gård ensam blifwit tagen, samt derefter wid Societetens Hus Studiosus Collner, Roslagus och Grevillius, OstroGothus, hwilken kommit något efter honom. Af dessa hade Collner, den Herr Rector kjänt, genast kommit på fri fot; men de öfrige uti Häcktet i Corps de Gardet blifwit insatte.

Härefter hade Herr Rector, åtföljd av Wakten, begifwit sig at efterse, om uppå Krogar och Källare, några emot Författningarne ännu wore till finnandes. Hos Kjällarmästaren Östmark hade alt funnits tyst och dörrarne stängde, ehuru portarne warit öppne. Herr Rector hade derifrån gått till Kjällarmästaren Flodberg, hwarest dörrarne warit öpne, hwarföre Herr Rector gått in, samt uti rumet till wänster wäl funnit ljus uptändt, samt et Ölstop med några glas deromkring uppå ett Bord; men för öfrigt icke blifwit warse någon person derinne. Deremot hade, då Herr Rector öpnat dörren till rummet åt höger, han där funnit och igenkänt Studeranderne Lundmark, Curator för Södermanlands Nation samt Sundberg Curator för ÖstGötha Nation jemte båda Källarpigorne, uti et hörn af rumet. Dessa hade föregifwit, at de warit hos en Wikblad, boende uti Waktmästaren Normans Gård wid Islandet, samt derifrån nyss komne, endast gått in på Källaren, för at släcka sin törst; Men då Herr Rector icke funnit detta skäl lagligt, hade han låtit fasttaga samt insätta dem uti proban och då sedermera icke hörts af något buller, hade Herr Rector åter gått hem.

I dag på morgonen hade Herr Rector beskickat Wikblad för at få weta, om werkeligen några warit hos honom förleden Gårdags afton, samt hwilka; men fått det swar, at ingen warit där. Derefter hade Herr Rector gått till Pro Rector, samt anmält detta Mål, och tillfölje deraf anstalt om Con-

sistorii Academici Minoris. sammankallande blifwit fogad. På wägen derifrån hade Herr Rector träffat Candidaten Casteman, samt för honom berättat, att han i Natt hächtat hans Curator, hwarwid Kasteman yttrat sig, det hans Curator Sundberg wore en beskedlig Karl, hwarwid Lundmark tillfrågat Herr Rector hwad straff han kunde blifwa underkastad för det han sent på aftonen funnits på Kjällaren, och då Herr Rector sagt, at sådant nyligen på Predikstolarne blifwit upläst, hade Lundmark yttrat sig, at han likwäl icke kunde erinra sig sådant; under hwilket Herr Rector tyckt, som hade de warit stötta deröfwer, at de nyligen af trycket utgifne Utdrag af Kongl. Förordningar blifwit upläste.

Och som Lundmark och Sundberg nu blifwit först upkallade, så proponerade Herr Rector, at de först måtte få företräde och serskildt höras:

Consistorium Academicum Minus lät häruppå inkalla Studiosus Jacob Lundmark, Sudermannus, hwilken, sedan den del af Herr Rectors berättelse, som honom angår, blifwit upläst, uppå tillsägelse at berätta förloppet af dess hächtande förleden Natt samt af Herr Rector yttrad misstanka om werkligheten af dess besök hos Wikblad, ytterligare betygade, at han jemte Secreteraren Ollongren och Candidaten Casteman hos Wikblad tillbragt aftonen; Men anhöll tillika, at han nu för det närwarande icke måtte höras, eller någon akt gifwas på hwad han nu kunde säga, emedan, då han icke kunnat sofwa hela förleden Natt, dels af bekymmer öfwer at aldeles oskyldig hafwa blifwit hächtad, dels emedan rumet warit kallt och oeldadt, det lätteligen skulle kunna hända, at han blefwe confunderad.

På tillfrågan af Herr Rector, erkände Lundmark, at han frågat Herr Rector, till hwad straff hans förmenta förbrytelse kunde föranleda, samt at han sagt sig hafwa glömt hwad de upläste Förordningar derom stadga. Härwid yttrade sig Herr Rector med egna ord: De lära icke behagat Er, och Ni har kanskje trott, att de warit mitt påfund: Hwarwid Lundmark yttrade: Det han icke wisste, hwad rättighet Herr Rector hade, att tillräkna hans gerningar elaka afsigter.

Afträdde.

Studiosus Pehr Sundberg, OstroGothus, berättade efter derom erhållen tillsägelse samt sedan Herr Rectors anförande i den del, som honom rörer, upläst blifwit, at han jemte Candidaten Casteman, Secreteraren Ollongren och Magister Wikblad, warit till aftonen hos unge Wikblad, som bor uti Waktmästaren Normans Gård wid Islandet. En Studerande wid namn Grevillius hade äfwen warit där; men gått ifrån Sällskapet, innan Sundberg jemte Lundmark och Ollongren skiljt sig derifrån. De hade då warit ganska torstige, samt sinnade at gå till Slottskällan at dricka, emedan

osäkert kunde wara, om de hemma wore försedde med något at dricka. Till följe härutaf hade Sundberg och Lundmark, hwilka, såsom hafwande samma wäg hem, följts åt, sedan Ollongren skiljt sig ifrån dem wid Nybron för at gå hem, då de blifwit warse, at Förstugudörrarne till Flodbergs Källare woro öpne, ämnat sig at gå dit, för at dricka något; Men då de eftersinnat, at där kunde wara något sällskap, hwilket de så sent icke wille finnas uti, hade de warit sinnade, at afstå ifrån allt besök på Källaren, då i detsamma en Kjällar Piga utkommit, den de frågat, om någon wore där? Hwarpå hon swarat Nej. Efter at hafwa erhållit denna underrättelse, hade de gått in, druckit sina glas och tagit up fem styfwer, för at betala sin förtäring, då i detsamma Herr Rector ankommit med Wakten samt gripit dem.

För öfrigt sade Sundberg sig icke känna något af det owäsende, som af Herr Rector han hört denna natt wara föröfwadt samt anhöll, at de Personer han i sin berättelse nämnt, måtte höras såsom Wittnen; äfwen som han begärde underrättelse om hwad uprättelse han kunde erhålla för den skymf han lidit.

Herr Rector, som under ofwanstående berättelse gjort Sundberg flere frågor, och nu yttrade sig, det han äfwen warit torstig, men derföre icke gått inpå någon Källare, tillsporde Sundberg än ytterligare, om han wille widgå, at han utlåtit sig at Academien wore på swaga fötter, om han blefwe relegerad; Och erkände Sundberg, det han haft en sådan utlåtelse, enär under derom warande samtal, Herr Rector gifwit honom anledning at befara relegation, ehuru han fullkomligen wore öfwertygad om, at icke hafwa begått något ondt; Och i öfwertygelse om denna sin oskuld, hade denna tankan fallit honom in; det wore ock derföre, som han nu hos Herr Rector wågade anhålla om dess skydd. Afträdde.

Anmälte Pro Rector, det hos honom blifwit tillkjänna gifwit, at några af de till owanlig myckenhet i Consistorii Förmak samlade Studerande begärt företräde. Herr Rector påstod wäl, at Ransakningen måtte oafbrutit fortsättas: Men som Consistorium Academicum Minus, i förmodan af upplysningars erhållande i detta Mål, fant skäligt, at till dessa Personers i ofwanberörde måtto gjorde begäran bifall lemna; Så infunno sig, efter om detta Consistorii Beslut dem genom Cursoren Söderberg meddeldt underrättelse, Philosophiæ Magistern Gustaf Abraham Silfverstolpe, OstroGothus, Studiosi Olof Noræus, Helsingus, Johan Adde, Westmannus och Yckenberg, OstroGothus, förmälandes Silfverstolpe, at de i Consistorii yttre rum warande Studerande anmodat desse sine Deputerade, inför Consistorium Academicum Minus tillkänna gifwa deras önskan, at då ingen

af dem wore fri ifrån den förbrytelse, hwarföre fem af deras Kamrater sidstledne Natt blifwit häcktade och nu för Domstolen inställde, den nemligen, at förleden Gårdags afton efter klockan Nio hafwa warit ute på Gatorne, de derföre måtte få deltaga i samma straff, som dessa kunde kännas skyldige at undergå; tilläggandes Noræus, at då de, som nu blifwit i Arrest insatte, hittils altid warit kände för ett stilla och dygdigt lefwerne, det synes hårdt, at de icke hafwa frihet at gå hem om aftonen, sedan de hos Kamrater utan någons förolämpande tillbragt en ledig stund: och förenade sig till alla delar Adde och Yckenberg uti hwad af Silfverstolpe och Noræus anfördt blifwit.

Herr Rector hade under alt detta afbrutit Deputerade medelst åtskillige frågor, såsom hwarest Silfverstolpe warit, som efter Klockan Nijo nödgats gå hem? Hwarpå denne förklarat, at han warit till aftonen hos Professoren Murray, hwarifrån han straxt efter måltiden Klockan omkring 10 sig hem begifwit; samt Noræus, hwarföre han och de andre warit ute på gatan så sent på Qwällen, hwarwid denne yttrat sig, at somlige warit hos sine wänner, at med dem spisa, andre för at studera, m. m.; I anledning häraf anhöll Consistorium Academicum Minus, sedan Deputerade nu afträtt, det Herr Rector wille lemna Consistorium den frihet, som i Lagen är förwarad hwarje Domstol, at sjelf få ransaka i de under pröfning warande Mål samt göra de frågor och äska de underrättelser, som efter Målens beskaffenhet kunna pröfwas wara af nöden; Men Herr Rector förklarade, at det jemwäl wore hans rättighet, at sjelf äska de uplysningar, som han fant nödige.

Förekallades till aflemnande af de underrättelser, som dem i denna sak bekante woro och hwar för sig berättade:

1o. Magister Anders Wikblad, OstroGothus, at ifrån Klockan fem efter middagen till Klockan mot tolf förleden gårdag, Lundmark och Sundberg warit jemte några andre bekante hos Wikblads yngre Bror, boende hos Academie Waktmästaren Norman. De hade därstädes icke fått några Tractamenter, utan endast warit bjudne at, som man säger, *punda*, emedan Wikblad sjöledes hemifrån bekommit åtskillige Kjöttwaror. De hade derwid druckit endast wattn; Men detta hade äfwen sluteligen trutit, hwarföre och då de börjat blifwa mycket torstige, de warit sinnade at gå till Slottskjällan efter wattn, emedan de icke så sent på Qwällen haft någon at skicka efter det; Men ändteligen hade Wikblads Bror af någon hemma i Gården, sedan de fläste bortgått, erhållit en Bouteille wattn. Afträdde.

2o. Candidaten Olof Kasteman: At han tillbragt gårdags efter Middagen på det sätt, at han först warit hos EnkeFru Hellvik, sedan hos Handels-

man Wappengren, derefter hos Secreteraren Ollongren och sluteligen hos unge Wikblad, hwarifrån han gått Klockan Ellofwa eller deromkring, och hade jemwäl hos Wikblad warit Lundmark och Sundberg. — Härwid yttrade Herr Rector dess undran, at Kasteman ej nämnt detta för honom, när han före middagen berättade honom Sundbergs häcktande. Afträdde. 3o. Vice Brandwacktmästaren Eric Danquist: At han på Morgonstunden warit uti Waktmästaren Normans Gård, för at, till följe af Herr Rectors honom meddeldte befallning, efterfråga, om unge Wikblad förleden Gårdags afton hos sig haft några främmande personer; Och då Wikblads dörr warit stängd, hade han härom frågat Wärdinnan, som sagt, at inga andra än de, som bo i gården, då warit hos Wikblad. — På derom skedd tillsägelse, berättade Danquist ytterligare, at Klockan omkring Ellofwa förleden afton, hade Herr Rector kommit till Corps de Gardet samt befallt Wakten at följa med sig för at efterspana dem, som gjorde oljud på gatorne. Wid det de utkommit på Torget, hade en hop folk sjungit utan för Professoren Dahls Hus, samt en Mansperson warit i samtal med en Piga icke långt ifrån Societetens Hus. Denne, som blifwit anhållen, hade gifwit tillkjänna, sig wara hos Apothekaren Harder, och hade, sedan Herr Rector talt med honom enskildt, gått bortt. Sedan hade Herr Rector med Wakten följt efter den sjungande Flocken, som nu begifwit sig upföre åt Professoren Nordmarks, och derstädes, under rop af vivat, stadnat något litet, och hade Herr Rector hunnit up dem ungefärligen emot förre Landskaps karlen Hedbergs Gård på Slottsgatan. De hade då ropat hålt, samt äfwen stadnat; Men då de förmärkt, at Herr Rector warit med, hade de genast sprungit undan. En af dem hade då stupat uti den så kallade Courage-Backen samt af Wakten blifwit tagen, hwarwid denne, som förmärkts wara af drycker märkeligen öfwerlastad, förlorat sin Hatt samt under swärjande yrkat, at de skulle släppa honom. Denne blef insatt uti Arresten innanför Corps de Gardet tillika med twänne andre Studerande, som de ensamme hwar för sig gripit wid Consistorii Huset; men en, som utom desse, jämwäl warit fasttagen, hade blifwit genast frigifwen. — Dessutom hade en Qwinsperson blifwit ertappad wid Enke-Fru Professorskan Annerstedts gård samt 2ne Pigor Klockan emellan 11. och 12. på Slottsgatan, hwilka äfwen uti Häckte blifwit insatte. — Derifrån hade Herr Rector anfört wackten förbi Östmarks Källare, där alt warit tyst och dörrarne stängde, till Flodbergs Källare, hwarest uti rummet till höger funnits 2ne Studerande stående wid Bordet, på hwilket half utdruckne glas synts. Dessa hade Herr Rector genast låtit insätta uti den så kallade Proban, under Scholæ Huset.

Under det at Danquist anfört detta, hade Herr Rector, medelst beständigt itererade frågor, gifwit Danquist anledning till det mästa af ofwanstående dess berättelae, i synnerhet hwad den i Courage backen fasttagne Studerandes dryckenskap beträffar, samt huruledes de funnit Studeranderne Lundmark och Sundberg på Flodbergs Källare. Men ehuru Herr Rector sökte draga Danquist till minnes, at de, på sätt Herr Rectors berättelse innehåller, warit i ett hörn af rumet, men ej midt på golfwet stående, då Herr Rector inkommit, kunde likwäl Danquist icke erinra sig hafwa blifwit warse annat, än at de warit stående mitt på golfwet inwid Bordet. — Och då Consistorium Academicum Minus ytterligare begärde, at Herr Rector wille låta Danquist, äfwen som andre Personer, som i denne sak komma at höras, fritt och oafbrutit aflägga deras berättelser, då Herr Rector sedermera genom Domstolen, efter laga Rättegångs Ordning, kunde göra dem de frågor, hwartill han funne sig befogad, yttrade sig Herr Rector, som orden föllo: *Ja, ja! Consistorium wil icke, at han skall ljuga lika med mig;* hwarefter Danquist återtog sin berättelse:

At Herr Rector sedermera med Wakten besökt Dahlbergs Krog på Wak sala gatan; där hade Portarne warit öpne, men för övrigt icke någon synts där. Då de derifrån gått, hade de på Torget, utan för Hallenbergs Krog funnit en Skräddare Gesäll, den de gripit och insatt i Arrest. Widare hade de gått förbi Flodbergs Källare, hwarest Förstugu dörrarne nu warit stängde, samt derifrån till Gästgifwaregården, derest ock warit tyst och stilla. Sedermera hade Herr Rector gått hem och derefter icke något widare den Natten förefallit, än at något buller hörts inne uppå Skomakaren Liljas Werkstad.

Tilfrågad af Herr Rector, om han sedt någon i fenstret hos Nations Karlen Granberg i Courage-backen, swarade Danquist, at han sådant icke blifwit warse, emedan han då warit ett stycke efter de andre. Afträdde.

4o Secreteraren Paul Ollongren: At han i sällskap med Lundmark och Sundberg, tills Klockan $^1/_2$ 12 förleden Gårdags afton warit hos unge Wikblad, till hwilken de blifwit bjudne at äta Matsäck, samt at han sedermera, då de gått ifrån Wikblad, warit dem till Ny-Bron följaktig; men där skiljt sig ifrån dem.

På tillfrågan af Herr Rector om Candidaten Casteman jemte honom warit hos Wikblad, swarade Ollongren, at han icke kunde erinra sig det. Afträdde.

Häruppå föreställde Herr Rector, att Sundberg och Lundmark, enligt den Ransakning, som nu före warit, wäl kunde ställas på fri fot; Men at de borde åläggas at qwarblifwa i Staden, till dess detta Mål wore slute-

ligen afgjordt. — Consistorium Academicum Minus tog alt sådant i behörigt öfwerwägande och

Resolverade:

Alldenstund för det närwarande Consistorium Academicum Minus icke sluteligen kan afgöra det Mål, uti hwilket Studeranderne Lundmark och Sundberg nu blifwit hörde; Fördenskull och som sådane omständigheter icke före wara, hwilka till deras widare qwarhållande i Arresten kunna gifwa anledning; Altså pröfwar Consistorium Academicum Minus skäligt, at dem ifrån Arresten befria, med åläggande, det de ifrån Staden sig icke begifwa, innan och förrän denna Ransakning ernått slut samt medelst ändteligt Utslag afgjord blifwit. Hwilket för Lundmark och Sundberg, åter inkallade, afsades.

S:D: Sedan i anledning af hwad Herr Rectors ofwan intagne berättelse omförmäler, Consistorium Academicum Minus utur allmänna Häcktet låtit uphämta Studeranderne Grevillius, OstroGothus, Holmberg, Jemtlandus samt Törnbom, WestroGothus; så lät Consistorium Academicum Minus sig nu först förekallas Studiosus Johan Gust: Grevillius, hwilken, uppå erhållen tillsägelse at berätta förloppet af dess hächtande sidstwekne afton, undandrog sig all berättelse i denna sak, innan honom blifwit förständigadt, för hwad brott han blifwit häcktad och nu anklagad. Wille någon bewisa honom brottslighet, skulle han bjuda till, at deremot wisa sin oskuld; Men derförinnan wore han ej pligtig at wisa redo för sin Person förleden Gårdag. För öfrigt trodde han sig äga största skjäl, at för sitt lidande begära reconvention; allenast önskade han, at blifwa underrättad om, af hwilken och hwarest han denna skulle söka; hwarwid Herr Rector yttrade: Det blir wäl af mig, och jag är solvendo, och Ni skall nu swara; anhållandes Grevillius, at häröfwer erhålla Consistorii Academici Minoris Utslag.

Grevillius afträdde och sedan Herr Rector föreställt, det Grevillii pligt wore, at genast aflägga sin Berättelse, men Consistorium Academicum Minus tillkänna gifwit, det wid pröfningen af Grevillii gjorde inwändning, Consistorium önskade, at, då nu icke någon särskildt Actor i Målet wore tillförordnad, utan Herr Rector i egen Person, Actoratet emot de uphämtade Studerande utförde, hwarwid af Herr Rector någon fråga upstod, om icke Academie Ombudsmannen Duse, nu närwarande, ett sådant Actorat sig åtaga wille, hwarpå Academie Ombudsmannen förklarade, at, utan ordentelig Remiss ifrån Herr Rector och Consistorium Academicum, ett sådant utförande honom icke tillkom, det Herr Rector, hwilken såsom

Actor i Målet Ransakningen öfwerwarit, nu wille afträda på det Consistorium i tillbörlig frihet måtte få öfwerlägga i detta ärende; Men som Herr Rector med någon förtrytsamhet uptog denna af Consistorium Academicum Minus uti höfligaste ordasätt gjorde begäran, yttrande sig derwid, at Consistorium Minus icke kunde wisa ut honom, emedan på detta rum han wore hemma rätt så wäl som Consistorium Academicum Minus; så lät Consistorium Academicum Minus derwid tills widare bero, inkallandes Studiosus Kettils Holmberg, Jemtlandus, som, efter derom skedd tillsägelse, berättade, at, då han förl. afton warit sinnad, at ifrån Snörmakaren Agrivillii gård, derest han bor, gå at besöka en Kamrat wid namn Læfstadius, boende uti Ulfsbergs gård, hade han hört wara något buller på gatan; Och då han träffat någon, den han icke känt, hade han frågat honom om han wore Student, och efter erhållit swar, at han wore det, hade de följts åt et stycke, hwarefter sedermera Holmberg blifwit af Herr Rector tagen, samt insatt i et på det högsta osnyggt och ohälsosamt rum innan för Corps de Gardet, det Holmberg anhöll, at Domstolen måtte besigtiga, för at kunna föreställa sig, hwad han derstädes lidit, som utan at wara klädd annorlunda, än endast med Kapprocken utan på lifstycket, där måst tilbringa hela Natten.

Herr Rector frågade honom, hwarföre han i går aftons föregifwit sig skola hälsa på en Kamrat i Darelii Gård; men Holmberg förklarade, det han då, äfwen som nu, sagt honom hos Ulfströms wara boende. Afträdde.

Förekom Studiosus Carl Törnbom, WestroGothus, som berättade, at då han förl. Gårdags afton warit i begrepp at gå till en Kamrat, hade han af Herr Rector och Wachten icke långt från Arresten blifwit tagen, samt i Häckte insatt. — (Buller höres ifrån förmaket, som dock genast nedtystas.)

På derom af Herr Rector omedelbarligen gjorde frågor, swarade Törnbom, at han bor i Professoren Palmbergs gård: At han icke af drycker warit öfwerlastad; At han kanske icke rigtigt benämnt det ställe, där han blifwit gripen, emedan han blott några dagar warit i Staden, och således icke så noga känner namnen på gatorne: At han icke warit med i den sjungande hopen eller kjänt någon deraf, utan endast sprungit efter den, samt at han icke kunde påminna sig hafwa förlorat sin hatt. Afträdde.

Herr Pro Rector och Professoren Aurivillius anmälte nu ytterligare, at, på sätt Ransakningen blifwit påbegynd, den icke kunde fortsättas och afslutas, emedan Herr Rector såsom sjelf anklagare, gripit Domstolen i dess Embete, utan at gifwa den frihet, at efter omständigheterne höra Parterne och utröna Målets beskaffenhet, äfwen som Herr Rector icke

wille afträda under det Consistorium Academicum Minus borde omrösta till dess Utslag och Resolutioner. Det war icke derföre och så länge Herr Rector icke wille göra afseende å dessa Consistorii föreställningar, som Consistorium Academicum Minus jemwäl icke trodde sig nu kunna meddela sluteligt utlåtande öfwer den af Grevillius gjorde inwändning, eller yttra sig öfwer de öfriges förhållande, som blifwit i häckte af Herr Rector insatte.

Herr Rector anförde häremot, at han på Embetes wägnar berättat förloppet af de nu inställde Studerandes häcktande förl. Natt, samt äfwen nu närwarit wid Ransakningen, och genom frågors framställande, sökt utleta sanningen af de hörde Personers berättelser. Herr Rector trodde för öfrigt, at det tillkom Consistorium Academicum Minus endast at ransaka öfwer deras förbrytelser; Men icke at döma deröfwer, tilläggande, at hans Embetes göromål, hwilka Consistorium Academicum Minus nu tycktes wilja klandra, icke tillhörde Consistorii Academici Minoris skärskådande och pröfning.

Pro Rector och Professoren Aurivillius tillkjänna gåfwo wäl, at de ingalunda woro sinnade, at granska hwad Herr Rector i utöfningen af dess Embete gjort eller företagit, men då Herr Rector sjelf sysselsatte sig med Ransakningen, lemnandes hwarken Parter, Wittnen eller Domstolen den tillbörliga frihet, som dem tilkommo, så trodde Consistorium Academicum Minus sig hafwa fullt skäl, till den af Consistorium hos Herr Rector gjorde begäran at afträda.

Och som Consistorium Academicum Minus, då Herr Rector förblef wid dess gjorde andragande, af anförde skjäl, icke trodde sig nu widare kunna fortsätta den började Ransakningen; Men tillika öfwerwägade den fara de nu häcktade Personers hälsa kunde wara underkastad, samt det uppehåll i deras Studier, som dem derigenom kunde förorsakas, om de widare i fängsligt förwar höllos, till hwilket dessutom beskaffenheten af deras möjliga brottslighet icke gaf någon anledning; så

Resolverades:

Det komme Johan Gust: Grevillius, OstroGothus, Kettil Holmberg, Jemtlandus samt Carl Törnbom, WestroGothus, at genast utur Arresten befrias; dock åligger dem, at sig icke ifrån Staden begifwa, innan det nu under Ransakning warande Mål genom sluteligt Utslag blifwit afgjordt. Hwilket för dem, inkallade, afsades då Studiosus Grevillius jemwäl anhöll, det wille Consistorium Academicum Minus närmare taga kännedom af den ohyggliga Arrest, hwilken warit för honom utsedd at tillbringa natten uti.

Sedan de afträtt, hördes ifrån de i Förmaket samlade Studerande utrop af vivat samt allmänt klappande af händren.

Den 4de November.

S: D: Justerades Protocollet för den 26te October och anmälte Protocollsföranden, det Kongl. Academiens Herr Rector, Professoren Doctor Christiernin, som till honom öfwerlemnat en af Herr Rector upsatt skriftlig berättelse, med begäran, at den i Protocollet för det 26te måtte intagas, till Rectors Protokoll förbehållit sig, at få wara närwarande wid Protocollets Justering; Men som Herr Rector nu icke war i Staden, och nödigt war, at emedan händelserne ännu woro i friskt minne, Justera hwad som i Consistorio Academico Minoris den 26te föreföll, så skreds genast till fortsättande af detta Protocolls Justering, hwarjemte beslöts, det kommer den af Herr Rector ingifne skriftelige berättelse, såsom icke till alla delar enlig med hwad i Consistorio Academico Minoris den 26te October han androg och proponerade, at i denna dagens Protocoll intagas, warandes den af följande innehåll: „Jag har redan som Kongl. Academiens Rector Klockan half åtta, haft den äran at gifwa Herr Pro Rector tillkänna, huruledes omständigheterne och omsorgen för allmänna lugnet fordrat, at fem Studerande måst förleden natt fasttagas och förwaras i Academiens wackt-kammare och häckte, tills de inför Protocollet kunde blifwa öfwer sitt förhållande hörde och tillsporde, samt efter afgifna nödiga underrättelser om sakens förlopp, måtte med första få gå hem på sina Kamrar. Till den ändan har anstalt blifwit fogad om Domstolens skyndesamma kallande till ransakningens tidiga början Klockan 9, hwarwid jag, som Rector, will wara tillstädes, och inför Protocollet, af de förekallade äska sådane swar och underrättelser, som jag finner till uplysning om sakens sammanhang wara nödiga.

Sjelfwa händelsen är i korthet följande: Förleden natt Klockan Ellofwa, blef jag upwäckt af något högt anskri ifrån Torget nedan för mitt Hus. Att utröna anledningen dertill, steg jag upp och gick till fenstret, då jag blef warse en samling af 9 eller 10 personer, som mig tycktes ropa vivat m. m. hwaraf jag slöt, at de woro missledde och i moralen willfarande Studerande, hwarföre jag öpnade fenstret, och tilltalte dem med ett wänligt vivat innocens juventus Academica, et ad quietem tranquillam abeat; hwarpå några af Sällskapet ropade pereat. Jag förmante dem, at för deras egen hälsa nu gå hem och icke widare oroa sig och andra, önskande dem god natt och tilslöt fenstret. Efter någon stund såg jag dem tilsammans

aftoga till Skytt-Huset, under mycket häftigt och samfält skriande, och derifrån under hwalwet, hwarifrån deras sorl och skrik en lång stund hördes. Sedan jag icke märkte någon af wackterna göra sin skyldighet, at hämma sådant buller, som af flera upwäckte och tilkomne nyfikne naturligen måste ökas, samt kunde sluteligen leda till wåldsamma följder, beslöt jag, at i hast påklädd, gå ned till Wackt kammaren, och antyda Wackterne at draga sig tillsammans, och göra sin skyldighet, till de bullrandes och sammanskockades skingrande. Wid ankomsten fann jag wacktmästaren bekymrad och obewäpnad i Förstufwan, berättande, att wacktdrängarne wore sittande i Wacktens samlingsrum. Jag befalte dem i flygande rycka ut med sina gewär, och gå emot den skriande hopen, som hördes wara i antågande ifrån Professoren Dahls Gård. Men som de frucktade, at gå på den förmenta stora Skocken, så nödgades jag gå förut, så wäl at upmuntra dem, att frimodigt följa efter, som ock, at tillse, det ingen skada på någondera sidan, måtte oförskylt hända; Wid Societetens hus mötte wi förtropparne, som straxt sprungo tillbaka, bebådande Wacktens ankomst, för sina Stallbröder, som ock wände om. Men en Gesäll ifrån Harders Apothek blef qwarstående i samtal med en qwinsperson. Sedan han i hast war af mig förhörd, och berättade sig wilja gå hem, släpptes han, för at kunna, som wittne, höras och åberopas. Wi skyndade oss, at eftersätta de skrikande, för at kunna göra dem en tjänlig föreställning. Men de gingo undan med så snabba steg, at jag nu på mitt 71 År ej mägtade hinna dem närmare än på längre afstånd. Wid Professoren Nordmarks gård stadnade de en liten stund, under utrop af vivat, hwarigenom jag med wackten kom något närmare till dem, men de gingo ännu undan ett stycke på slottsgatan, där de några gånger ropade stå, och omsider stadnade, då några genom Klädernas afkastande gjorde sig färdige, at med handkraft oss emottaga. Wi gingo och hurtigt på dem i jämn sluten marche, och wid framkomsten fattade jag en af de främsta i skjort-ärmen, hwarwid de öfrige straxt togo till flygten, och förfölgdes af wackten i fullt språng, derunder den af mig gripne äfwen slet sig lös, och undslapp, dock med alfwarlig tillsägelse, at straxt gå hem. Innan jag förmådde hinna upp wackten, woro de alla skingrade, och wackten hade endast fasttagit en, som i sin dryckenskap war kullfallen i djup smuts, och fördes under skrik och swärjande, utan att wilja säga sitt namn. Sedan den war insatt, märktes några, ensamt wankande, ankomma ifrån den kanten, der de blifwit skingrade, af hwilka en insattes, som sökte med hatten ned i pannan och slängkappan för Hakan, dölja sitt ansigte och namn samt befarades skola upbåda andra till ny sammangaddning. För samma orsak tog man äfwen en annan i för-

war, som nu i midnattstiden föregaf sig wilja gå ifrån sitt hemwist, at besöka en sin wän i Camrer Darelii gård. Och som brandwackten gaf tillkänna at de bullrande utkommit sorlande ifrån Dahlbergs Krog och Flodbergs Källare, så besöktes dessa ställen, och befunnos Flodbergs Förstufwu dörrar öppna, samt Källarstugurum uplysta; uti den ena woro bägge källarpigorna och 2ne Studerande, hwilka såsom ofelbart hitkomna så sent ifrån den skingrade hopen, till förekommande av widare upbådande och sammanskockande, at förorsaka nytt buller, likaledes blefwo i säkert förwar tagne, till dess de wid Morgonstunden kunde få inför Protocollet göra redo, för sin så sena ankomst till Källarstugan, litet efter sedan de sammanskockade blifwit skilda och skingrade. Allt detta tildrog sig innom en timma, hwarefter allt war tyst och stilla, så at jag Klockan $^1/_4$ till ett, kunde tryggt gå i säng. — Nu äro Studenterne Lundmark och Sundberg uphämtade, at först förekallas, förhöras, och sedan hemsläppas, dock med wilkor, at ytterligare swara härstädes innan ransakningens slut."

Förekallades Studeranderne I Lundmark, Sudermannus, Pehr Sundberg, Ostrogothus. J: G: Grevillius, OstroGothus, K: Holmberg, Jemtlandus och C: Törnbom, WestroGothus, jemte Stads Vice Fiscalen Wälbetrodde Carl Peter Rosling, af Herr Pro-Rector anmodad, at wid detta Mål lägga den hand, hwartill han, enligt Lag och Författningar kunde sig befogad finna: och inlemnade Studiosus J. Lundmark följande: —

Ödmjukaste Memorial.

Då jag genom den mäst owäntade händelse finner mig satt i nödwändighet at förswara min heder och mitt upförande, anser jag för en synnerlig lycka at få göra det inför Män, för hwilka jag med Allmänheten delar den största högaktning, och som altid wisat sig, som sanningens och rättwisans förswarare. Högädle Consistorium Minus har redan Kunskap om den i fråga warande händelse. Min ytterligare berättelse skulle altså wara öfwerflödig, om jag ej behöfde den, för at rättfärdiga oskyldigheten af mina afsigter och enkelheten af mitt upförande wid detta tillfälle.

Söndagen den 25te sidstl:ne October tillbragte jag aftonen i sällskap med Secreteraren Ollongren, Mag: Wikblad, Candidaten Kasteman, Sundberg m. fl. Umgänget war förtroligt, wänskapen förlängde det, och kom oss at glömma tiden; wi blefwo bestörte, då wi funno, at Klockan redan war öfwer ellofwa; men wi hade intet at försumma och intet at förebrå oss. Wi skulle då åtskiljas; men en brinnande törst, orsakad af någon salt mat, wi till aftonen njutit, hade så när bragt oss till den resolution, at gå till

Slottskällan; wi ändrade den dock, i hopp at på wåra Kamrar finna något at släcka wår törst med. Wi åtskildes således: Sundberg och jag, som ett godt stycke hade samma wäg, följdes åt, och när wi kommo till Flodbergs Källare, blefwo wi icke litet bestörte, at finna Källardörren öpen. Wi trodde i början, at några wore därinne, och togo således wårt beslut, at gå förbi; ehuru gynnande detta tilfället än war at släcka wår törst; men då jag hörde, at alt war tyst, gingo wi in i Förstugan och öpnade dörren till stora Källarerummet, där wi sågo et bord framdraget på gålfwet med stånka och glas på. Wi trodde då straxt, at dessa anstalter tillkännagåfwo, at några woro på nejden, i hwilkas, kanske mindre tysta, sällskap wi icke wille blandas, och gingo straxt ut igen, för at ej af dem blifwa öfwerraskade. Men en piga, som hört oss i Förstugan, kom ut ur andra rummet, och, på wår tilfrågan, försäkrade oss, at ingen där wore; hwarföre wi ändteligen gingo in i det mindre Källarerummet, för at i största hast släcka wår törst, som blef oss alt mer och mer tryckande. Men knapt hade wi fått in wår Bouteille och betalt den, förrän ett sorl hördes i förstugan, som wäckte wår upmärksamhet och wår oro; ty wi trodde, at de, som förr warit där, nu återkommo, och at wi skulle nödgas deltaga i deras bullersamma sällskap. Men huru stor blef wår bestörtning, då, i stället, Hans Magnificence Professor Christiernin, åtföljd af wackten, steg in i rummet och arresterade oss.

Af denna omständeliga berättelse behagade Högädle Consistorium Minus inse den oskyldiga afsigt, i hwilken wi gingo in på Källaren, samt den försigtighet wi iagttogo, at undwika stojande sällskap, för at icke på något sätt störa allmänna lugnet. Och ehuru jag med alt det förtroende, som åsynen af mina Lärare och wälgörare hos mig wäcker, öfwerlemnar min sak i Högädle Consistorii Minoris rättwisa beprófwande, må det dock tillåtas mig, at, enligt det begrep om Lagen, som jag haft en nog olycklig anledning at förskaffa mig, yttra mina tankar öfwer egenskapen af denna händelse.

Af alla de Förordningar i detta ämne, som jag haft tillgång att rådfråga, finnes ingen, som owilkorligen dömer den brottslig, som finnes på Källare efter Klockan Nio; det sker altid med förutsättande af oskick, oljud eller ⌈skada. I det nyligen utkomna Utdrag af Förordningar, till förekommande af menlösa Ynglingars skadande, och första Förordningen af 1640, sedermera gillad och stadfäst 1655 uti Kongl. Academiska Constitutionernas 23 Cap: och 24 §., förbjudes försäljande af starka drycker efter Klockan Nijo; Men swagdricka måtte wara undantagit, efter det ej upräknas ibland starka drycker; Och dessutom angår detta Wärden. Skulle någon skada

tima af otidigt sittjande och säljande, skall Wärden och Gästen umgälla skadan; Men här är ju ej någon skada skjedd. Academiens och Stadsens Waktmästare och Swenner är efterlåtit, at gå i Husen, där sådant oskick och otidighet finnes och taga pant af dem, som häremot bryta och dem därföre till rätta föra. Men ingen kan bewisa at wi fört något oskickligt och otidigt lefwerne på Källaren, och dessutom står på intet ställe i hela Förordningen nämdt om någon plickt för Gästen, som efter Klockan Nio träffas på Källaren. I Kongl. Förordningen af 1733 och 7 § ålägges Wärdarne, at tilsäga sina Gäster, at i rättan tid taga afträde och den, som emot Wärdens åtwarning, blir qwarsittande öfwer rätta tiden, pligtfälles till Tio Daler Silfwermynt; Men här war ingen Wärd, som warnade Oss, dörrarne stodo öpne, wi fingo det dricka wi begärde. — Antingen måst här således finnas Förordningar, gömda för Oss, som owilkorligen döma den brottslig, som efter Klockan Nijo träffas på Källare, eller ock äro wi oskyldiga. Mitt hjerta och mitt samwete hafwa redan sagt mig det samma, och jag wäntar af Högädle Consistorii Minoris rättwisa Utslag bekräftelse derpå.

För öfrigt anhåller jag ödmjukast, at mig måtte lemnas öpen talan i denna sak, för at söka en i Lagarne grundad reconvention för det wåld, som blifwit på min Person föröfwad, och ersättning för det lidande jag till min hälsa, heder och sinneslugn utstått.

Jacob Lundmark
Studerande af Södermanlands Nation.»

samt Studiosus J. G. Grevillius, ett af honom skrifteligen författadt anförande till Protocollet så lydande:

»I afseende på det, af då warande Kongl. Academiens Rector Magnificus natten emellan den 25te och 26 October å mig föröfwade wåld och i följe deraf förordsakade sjukdom, utbeder jag mig få anföra följande:

Kallad at bewista en liten högtidlighet, som min Wärdinna, Fru Sæfström, hade låtit den 25 October anställa, tilbragte jag därstädes, medelst dansande, hela aftonen tills Klockan något öfwer Ellofwa, då Dansen blef slutad och Sälskapet skulle uplösas; wid hwilket tilfälle jag blef av Mademoisellerne Rebecka Bergen och Charlotta Holm föranlåten, at convoyera dem hem, hwilket jag så mycket mindre kunde uraktlåta som höfligheten fordrade, at ej så nära midnatten låta dem passera allena flera långa gator, hwarest de, som jag nu efteråt med skäl frugtar, kunnat få erfara nog obehagligt bemötande. Sedan jag tagit afsked af Fruntimren, insweper jag

mig uti min kappa, emedan jag ända till yttre kläderne war wåt af swett genom mitt oskyldiga aftonnöje, och återwänder, tänkandes ingenting mindre på, än blifwa af den, jag borde hoppas och wänta skydd, gripen som en missdådare och kastad i det nedrigaste fängelse; men ej hunnen längre från Fru Bergens Gård på St Lars Gatan, än till Herr Professor Aurivilli Hus, möttes jag av en myckenhet wakt, hwilken jag wäl förut på något afstånd såg, men som jag ingenting kände med mig, hwarföre jag borde fruckta, geck jag jag gatan rätt fram, då Kongl. Academiens då warande Rector Magnificus, Högädle och widtLagfarne Doctor Herr Pehr Niclas Christiernin, som kom i spetsen för nämnde wakt, fattade mig med häftighet i kläderna. Bestört öfwer ett sådant bemötande, frågade jag, hwad detta skulle betyda, och om detta wore ett Lagligt förfarande af en Ämbetsman, som skall handhafwa rättwisa samt med ömhet handleda de Studerande till förkofring i kunskaper och seder; men Hans Magnificence lofwade häruppå följande dagen swara, och på Hans befallning störtades jag hufwudstupa i missgerningsmännens mörker och elände. Utan at ärhålla en enda ljusbit förrän öfwer Klockan fyra, då jag nästan förstelnad af köld äfwen efter mycken enträgen begäran fick en eldbrasa påtänd, utan tillgång at förskaffa mig torrt linne, måste jag tilbringa natten och ett stycke på dagen i denna rysliga Arrest.

Den hastiga öfwergång ifrån warme och swettning till köld, kostade mig wäl för ögnablicket icke lifwet, men lade mig genast på sjuksängen, hwarom behörige Doctors Attester framdeles skola inkomma. Ändteligen förflyter natten under denna jämmerfulla belägenhet och Klockan blir 7 wid pass på morgonen, då Hans Magnificence instiger i fängelset; men, i stället för at ömma mitt lidande, skämtar han öfwer det samma, och sedan Waktmästaren upteknat mitt namn, tilslutes för 3dje gången den rysliga järndörren tils Klockan wid pass 10 på förmiddagen. Hwad sedermera passeradt känner Amplissimum Consistorium. At detta är sanna förloppet skall jag med flerfaldiga wittnen bestyrka om så behöfwes. Om en Studerande, som förer et dygdigt och Laglydigt lefwerne, får åtnjuta en medborgelig rätt och säkerhet till lif och Person såsom Svensk undersåte, och om ej en sådan Förordning gifwes, hwarigenom en Rector Magnificus har magt, at efter behag basta och binda hwem han öfwerkommer, skyldig eller oskyldig; så påstår jag, hwarken mer eller mindre, än den rättwisa, at få njuta mina rättigheter till godo efter Svensk beskrefwen Lag; och det är i detta afseende, jag wågar wända mig till Amplissimum Consistorium och i djupaste ödmjukhet anhålla om nödig uplysning till hwad ort och Domstol jag bör wända mig, för at i Laga ordning få tilltala Hans Mag-

nificence Herr Professorn och Doctorn Christiernin, ej allenast för sjelfwa detta wåld, utan för att kunna ärhålla en mot mitt öfwergångna swåra lidande swarande uprättelse. Upsala d. 4. November 1795.

Johan Gustaf Grevillius.»

förenade sig uti hwad af Lundmark anfördt blifwit, Studiosus P. Sundberg, samt ute hwad Grevillius andragit, Studiosi Holmberg och Törnbom.

Efter upläsande häraf, anhöll Stads vice Fiscalen Rosling, det måtte han erhålla del af hwad i denna sak tilförene ransakadt blifwit; och sedan de öfrige Parterne tilkännagifwit, at de icke widare hade något at andraga, så tilsades de samteligen at afträda, då för dem, åter inkallade,

Afsades:

Som Consistorium Academicum Minus den af Stads vice Fiscalen C: P: Rosling gjorde begäran, at erhålla del af hwad hittils i detta mål ransakadt blifwit, honom icke wägra kunnat; så warder med återföretagande häraf, tils nästkommande Lördag den 7de denna Månad, Klockan 10 förmiddagen upskutit, då dessförinnan så wäl Stads vice Fiscalen som ock derest någon af de nu för Domstolen inställde Studerande det åstunda, hos Protocolls föranden äga sig infinna, för att få del af de i denna sak förde undersöknings Protocoller samt sedermera å sagdan tid sig utan widare kallelse wid Consistorium Academicum Minus å nyo inställa.

den 7de November.

S: D: Wid återföretagande af det wid Consistorium Academicum Minus anhängige mål, angående Studeranderne J. Lundmarks Suderm. P. Sundbergs OstroGoth. J. G. Grevillii OstroGoh. Kettil Holmbergs Jemtl. och Carl Törnboms VestroGoth. hächtande natten emellan den 25 och 26 sidstl. October, företrädde nu på förekallan ofwannämnde Studerande jemte Stads vice Fiscalen C. P. Rosling å Embetes wägnar kärande, tilkännagifwande Rosling, det han til följe af Consistorii Academici Minoris den 4de i denna månad meddeldte Resolution, hos Protocolls föranden undfått del af hwad den 26. October i denna sak ransakadt blifwit, samt at han til widare uplysnings erhållande härutinnan låtit såsom Witnen upkalla den uti Herr Rectors berättelse omförmäldte Gesäll å Harders Apothek här i Staden wid namn Lars Joh. Klerk, tillika med samtelige af Wakten, som warit Herr Rector följaktig då omförmäldte Studerande i Arrest

insattes näml. vice Brandwaktmästaren Er. Danquist, Waktdrängarne Pet. Björklund, Eric Vaksell, Joh. Löfgren och Academie Waktmästaren Eric Norman, samt twenne å Flodbergs källare warande källarPigor Anna Greta Norquist och Brita Sigrid Åberg. Och sedan dessa Personer nu företrätt, samt icke något jäf emot dem anfördt blifwit eller kändt war, så aflade de den wanliga Witnes Eden och förmanade hwar för sig berättade:

1:o Lars Johan Klerk, Gesäll hos Apothekaren Harder: At då han den 25te sidstl. October warit ute om aftonen samt ämnat sig hem, han ungefärligen wid Wetenskaps-Societetens hus nära det så kallade OxTorget mött Herr Rector, som derifrån med Wakten warit i antogande. Herr Rector hade då genast tilfrågat honom hwem han wore, och då Witnet sagt sig hwarken wara Student eller hafwa warit med i den flock, som Witnet nedanföre på gatan hört sjunga, hade han genast fått gå hem. Afträdde.

2:o vice Brandwaktmästaren Eric Danquist: At han icke hade något at lägga til den berättelse han tilförene afgifwit, som uti Consistorii Academici Minoris Protocoll för den 26. October intagen nu för Witnet uplästes samt erkändes.

På derom föreställda frågor intygade Witnet, det han tydeligen förmärkt Studiosus Törnbom wara något drucken: At han i sin dryckenskap twänne gånger stupat, samt at han icke wetat at hans hatt den han nyss förut förlorat, blifwit uptagen och satt på hans hufwud. Witnet hade jämwäl sett Törnbom följa med den sjungande flocken; men då han blifwit efter den ett stycke och skulle springa för at uphinna den, hade han stupat, samt derwid blifwit tagen. Afträdde.

3:o Academie Waktdrängen Petter Björklund: At Herr Rector den 25. October klockan wid pass elfva om aftonen kommit ner til Corps de Gardet och befalt Wakten wara sig följaktig efter en Tropp Personer, som wid det Wakten kommit ut, warit nedanför EnkeFru Professorskan Annerstedts gård, samt derifrån tagit wägen upföre åt Herr Professoren Nordmarks, derinwid Herr Rector hunnit up dem. En af dem hade där kastat af sig Öfwerråcken, då Herr Rector tagit efter honom; men han hade undsluppit, samt jemte de öfrige sprungit undan. En af dem, den Witnet nu igenkände wara Törnbom, hade då stupat samt blifvit fasttagen och förd til Arresten innanför Corps de Gardet. Derefter hade twänne andre i hörnet emot Torget vid Corps de Gardet blifvit gripne och likaledes i hächte insatte, samt ytterligare trenne Pigor, som träffats på Gatorne. Sedermera hade Herr Rector gått til Flodbergs Källare, derest uti rumet til höger twänne Studerande träffats, af hwilka den ene kommit fram liksom åt dörren, då Herr Rector gått in. Dessa hade äfven blifwit tagne och insatte uti

Proban, hwarefter Herr Rector besökt Dahlbergs krog, hwarest ingen träffats; men på wägen derifrån, hade uppå Stor-Torget en Gesäll blifwit arresterad.

Tilfrågad förklarade Witnet ytterligare, at då Grevillius och Holmberg blefwo tagne, icke något owäsende warit på Gatan: At witnet ej wet om de warit med i den sjungande Flocken: At Törnbom warit de sjungande följaktig samt tyckts wara drucken, ehuru Witnet ej med säkerhet kan intyga det; och ändteligen at de Studerande som på Flodbergs Källare blifwit tagne, stått midt på Golfvet, då Herr Rector kommit in i rumet, samt at de derstädes icke föröfvat något owäse[n]de. Afträdde.

4:o Academie Waktdrängen Eric Vaksell: At Herr Rector, som klockan elfva om aftonen den 25. October kommit ner till Corps de Gardet och anbefalt Wakten at åtfölja sig, straxt nedan om Societetens hus, mött en Apothekare Gesäll, hwilken efter ett korrt samtal med Herr Rector fått fortsätta sin wäg. Herr Rector hade sedan gått efter en tropp sjungande Personer, som tagit wägen upp til Herr Professoren Nordmarks gård, samt derstädes ropat Vivat! och då Herr Rector där hunnit upp dem, samt ibland dem ropats Stadna! hade en af dem kastat kappan af sig; men straxt jemte de öfrige gifwit sig på flygten. Herr Rector hade då jämwäl sprungit efter dem och anbefalt Wakten göra det samma, nyttjande derwid dessa ord: Hugg och Stick!. Wakten hade då genast åtlydt Herr Rectors befallning, samt derwid ertappat en som stupat, hwilken sedermera i Arrest blef insatt. Widare hade twänne Studerande hwar för sig blifvit tagne, samt derefter tre Pigor och en Gesäll, hwilka allesammans uti hächte insattes. Sedan hade Herr Rector gått til Flodbergs Källare, derest uti rumet til höger twänne Studerande, hwilka Witnet tyckt stå wid Bordet då Herr Rector inkom, blifvit tagne och i proban insatte; hwarefter Herr Rector besökt Dahlbergs krog och Gästgifware gården, hwarest alt funnits tyst och stilla.

Ytterligare berättade Witnet på derom föreställde frågor: At han ej wet hwad slags dricka förtärdes af dem, som på Flodbergs Källare blefvo tagne: At ingen af de tagne gjort något owäsende, utan warit nöjde at följa med Herr Rector, utom Törnbom, den Witnet ej känner, men nu utwisade; At en af de tagne sagt det han följt Mamseller hem; At en som warit tagen åter blifwit släppt på fri fot: At Törnbom warit blodig af det fall han gjorde innan han blef tagen: At han swurit och ej welat följa med Herr Rector, samt at Witnet icke wet om han af starka drycker war öfverlastad. Afträdde.

5:o Stads Wacktdrängen Johan Löfgren: At den 25. October klockan efter

Tjo om aftonen Herr Rector kommit til Corps de Gardet, då Wakten på dess befallning gått ut för at wara honom följaktig efter en Flock sjungande Personer, som tagit wägen upp åt Slottsgatan, derest Herr Rector hunnit upp dem. De hade där stadnat; men då Herr Rector gripit efter en, som kastat öfverrocken af sig, hade de samteligen gifwit sig undan, då Herr Rector befalt Wakten at springa efter, at taga fast dem, samt derwid yttrat sig: Om icke annat så Hugg och Stick! En af dem hade då utan för Wagners Port stupat, den wakten tagit och insatt i hächte. Sedermera hade ännu tränne Studerande blifwit tagne och twå af dessa insatte i rumet innanför Corps de Gardet samt en utanföre i Waktens wanliga samlings rum; Hwarförutan tre Pigor blifwit tagne, af hwilka en insattes hos Academie Waktmästaren Normans hustru, samt twå fördes til Stadens hächte. Derefter hade Herr Rector gått til källarmästaren Flodbergs, hwarest twänne Studerande funnits, som blifvit insatte på Proban; samt derifrån widare til Dahlbergs krog och Gästgifware gården; och hade wid det de gått öfver Stora Torget en Gesäll blifvit tagen och i hächte insatt.

Widare förmälte Witnet på derom förestäldte frågor; At ingen af de tagne gjort något owäsende: At då Holmberg och Grevillius blefwo hächtade alt buller och sjungande uphört; At de som blifwit tagne på Flodbergs källare stått midt på golfvet då Herr Rector öpnat dörren, samt icke gjort något owäsende: At Törnbom, som åtföljt de sjungande, warit stött och blodig då han hächtades: At Witnet ej wet om Törnbom då war drucken: At Törnbom icke gjort något oljud sedan han blef tagen: At Witnet icke wet, hwem som fördelt de hächtade i särskildta rum, samt at Herr Rector ej warit in uti Arresten. Afträdde..

6:o Academie Waktmästaren Eric Norman: At han klockan en quart på Tolf blifvit wäckt af vice BrandWaktmästaren Danquist, som sagt sig göra det på Herr Rectors befallning, med antydan at Witnet skulle wara Herr Rector och Wakten följaktig. Då Witnet i hast påklätt sig och gått in i Corps de Gardet hade alla redan gått derifrån; men straxt derefter hade Herr Rector tilbakakommit med en Studerande, den han befalt kastas in i Fängelse, yttrande sig twänne gånger: Kasta in honom. Witnet hade då öpnat dörren, då en annan Studerande blifvit införd, samt straxt efter ännu en. Herr Rector som warit inne uti det rum där Wakten samlas, hade sjelf gifwit befallning, at det innersta rumet skulle nyttjas, dit twänne af de Studerande blifwit förde, samt ej förr än klockan en quart öfwer Tre om morgonen derifrån utsluppit til den tredje, som blifvit förwarad i det yttre rumet. Straxt derefter hade en QwinsPerson blifwit tagen och insatt hos Witnets Hustru, och då Witnet på Herr Rectors befallning se-

dermera följt Herr Rector åt, hade Herr Rector wid det så kallade Kamphaf gripit twänne Pigor, som jämwäl uti hächte insattes. Widare hade uppå Flodbergs källare, derifrån icke något buller hörts, twänne Studerande blifwit tagne, som blefwo insatte på Proban. Föröfrigt hade Witnet hwarken hört något buller på gatorne eller hört de hächtade öfwa minsta oljud eller förolämpa någon. Afträdde.

Och som uti de trenne sednast afhörde Witnens berättelser åtskilliga omständigheter sig företett, hwilka syntes fordra närmare utredning, så återinkallades vice BrandWaktmästaren Danquist, som tilsagd at på dess gångne Witnes Ed ytterligare meddela de uplysningar honom kunnige woro, på derom genom domstolen honom förestäldte frågor, tilkännagaf: At på Slottsgatan korrt förr än Törnbom blef tagen, Herr Rector til wakten nyttjat dessa ord: Hugg och Stick! Slå eller tag i Arrest! At han ej egenteligen wisste om Herr Rector utdelt befallning om hwilka Arrester skulle nyttjas; allenast hade Witnet hört, at Herr Rector befalt, at de hächtade Personer icke skulle sitta tilsammans; och hade Herr Rector, då han om morgonen infunnit sig uti Corps de Gardet, samt några beklagat sig öfwer den swåra Arresten där innanföre, yttrat sig: *Herrarne får wäl hålla til godo det, emedan Wakten behöft det yttre rumet*: At när Grevillius blifvit tagen, alt warit tyst och stilla på Gatan, och ändteligen at Witnet ej sett Grevillius frysa, ehuruwäl han talt derom, samt flere gånger begärt det man skulle påtända en Eldbrasa, hwilket äfven sluteligen skedt. Afträdde.

Likaledes återinkallades Academie Waktdrängen Pet. Björklund, som tilfrågad förmälte, det han ej hört Herr Rector utdela någon befallning om de rum, uti hwilka de hächtade Personer skulle insättas; At på Slottsgatan Herr Rector tilsagt Wakten: Hugg och Slå och tag i Arrest!! At klockan emellan fyra och fem om morgonen de insatte blifwit flyttade tilsammans i ett rum: At då Grevillius och Holmberg togos, icke mera något buller eller oljud försports; at Grevillius klagat sig frysa och begärt Eld, hwilket han äfwen sedermera fått; samt at Witnet då Herr Rector om morgonen besökt Corps de Gardet icke där warit närwarande. Afträdde.

Sammalunda förklarade jämwäl Academie Waktdrängen Eric Vaksell, på derom honom förestäldte frågor, At han icke hört Herr Rector meddela någon befallning om de Arrester som skulle nyttjas, eller at han förordnat, at de hächtade skulle insättas i särskildta rum. Afträdde.

Hwarefter med de öfrige inkallade Witnens hörande fortfors, berättande 7:o Pigan Anna Greta Norquist i tjenst hos Källarmästaren Flodberg: At om Söndags aftonen den 25. October twänne Herrar dem hon icke känner och hwarken förr eller sedan sett på Källaren klockan wid pass elfva,

då förstugu dörren warit öppen för en resande, som boende hos Källarmästaren warit ute och nu wäntades hem, kommit in i rumet til höger och begärt en Bouteille Swagdricka den de, under den handwändning, som orden föllo sig, de sig på Källaren uppehöllo, icke hunnit dricka ur, innan en Präst, den Witnet icke kände, jämte flere Personer, stigit in i rumet, samt följt borrt de därstädes före honom warande twänne Personer. Innan desse hade inkommit, hade Witnets Kamrat Pigan Brita Sigrid Åberg warit uti i Förstugan, och hade under det de woro på Källaren, de upfört sig med största tysthet. Afträdde.

8:o Pigan Brita Sigrid Åberg i tjenst hos Källarmästaren Flodberg. At om aftonen den 25te October klockan vid pass elfva, twänne Personer, som förut om aftonen icke warit där, då Witnet skulle stänga Förstugu dörren, kommit til witnet, samt klagande sig wara mycket torstige, begärt en Bouteille Swagdricka, den de betalt innan de stigit in. De hade yttrat mycken frugtan, huru de skulle töras wistas på källaren så sent; men ändteligen gått in i rumet til höger, derest de erhållit den begärdte Bouteille Swagdricka och hade knapt hunnit sätta sig, innan en Präst den Witnet icke känner, tillika med flera Personer i dess följe, kommit in i rumet och fört borrt dem. Afträdde

Witnesmålen upläste och widkände.

Härefter och sedan Actor Stads vice Fiscalen Rosling tilkännagifvit, det han wäl icke hade flera Witnen i detta mål at afhöra; men at han önskade efter närmare genomseende af de i detta mål förde Protocoller samt ingifne Handlingar få med sitt Slut Påstående skrifteligen inkomma, och Consistorium Academicum Minus jämwäl fant nödwändigheten deraf, at Magister Anders Wikblad, Secreteraren Paul Ollongren samt Candidaten N. O. Kasteman med ed måtte styrka deras i Protocollet för den 26te October intagne berättelser; så upsköts med afgörande af detta mål til den 11. November då Parterne tilsades at utan widare Kallelse Klockan Tjo före middagen sig vid Consistorium Academicum Minus åter inställa.

Den 11. November.

Til följe af Consistorii Academici Minoris d. 7de i denna månad gifne tilsägelse, inställde sig nu på förekallan Studeranderne Jacob Lundmark Suderm., Pehr Sundberg OstroGoth., Joh. Gust. Grevillius OstroGoth., Kettil Holmberg Jemtl. och Carl Törnbom WestroGothus, jämte Stads vice Fiscalen C. P. Rosling emot dem å Embetes wägnar kärande; och sedan anmäldt blifwit det Magister And. Vikblad och Secreteraren Paul Ollon-

gren nu woro upkomne för at med Ed fästa deras förut afgifne berättelser i detta nu under Ransakning warande mål, men at Candidaten Kasteman wore utur Staden rest, samt Studiosus Grevillius af den anledning, at uti Herr Rectors skrifteligen aflemnade berättelse, anledning funnes til den misstanka emot honom, det skulle hans upgift om sättet på hwilket han tilbragt aftonen den 25te October, icke wara med sanningen öfwerensstämmande, samt det han skulle warit i begrep, at upbuda andre, än de som warit ute, til ny sammangaddning, anhållit det Studeranderne Ax. Brauner OstroGothus, Magn. Ad. Nordvall OstroGothus och Joh. Er. Collner Roslagus edeligen måtte höras, för at intyga sanfärdigheten af hwad han för Consistorium Academicum Minus berättat; så förekallades ofwannämnde Personer, Magister And. Vikblad, OstroGothus, Secreteraren Paul Ollongren, Studiosus Axel Brauner OstroGothus, Magn. Adolph Nordvall OstroGothus och Joh. Eric Collner Roslagus, hwilka sedan icke något jäf emot dem anfördt blifwit, samt de sjelfve förklarat, det de icke kände något sådant med sig, aflade den wanliga WitnesEden, samt förmanade, hwar för sig berättade,

1:o Philosophie Magistern Anders Wikblad OstroGothus; At han icke hade något at ändra eller tillägga til den berättelse han tilförene afgifvit, hwilken nu uplästes och erkändes. Afträdde.

2:o Secreteraren Paul Ollongren; At han til alla delar erkände den berättelse han tilförene gifwit, som uti Protocollet för den 26. October intagen nu uplästes; tilläggande, det han nu med säkerhet påminde sig, at Candidaten Kasteman warit med i Sällskapet hos unge Wikblblad, samt at de derstädes om aftonen druckit watten, och då detta trutit warit betänkte at gå til Slottskällan för at skaffa sig mera. Afträdde.

3:o Axel Brauner OstroGothus: At den 25te October om aftonen klockan emellan Sju och Åtta Grevillius kommit till Fru Sæfström derest Witnet jämte flere Landsmän förut warit och dansat, samt at han derstädes dröjt tils emellan kl. elfva och Tolf, då han följt Mamsellerne Bergen och Holm hem. Afträdde.

4:o Magnus Adolph Nordvall OstroGothus: At Grevillius tils klockan emellan elfva och Tolf den 25te October med Witnet och flera andra warit på en dans hos Fru Säfström, samt derifrån jemte Witnet och Studiosus Collner följt Mamsellerna Bergen och Holm hem. Witnet som bor hos Herr Professoren Dahl, hade skiljt sig ifrån Grevillius innan han blef tagen och hade på Gatan icke hört något buller, icke en gång sett någon wara ute. Afträdde.

5:o Johan Eric Collner Roslagus; At han, som bor hos afledne Rådmannen

Säfströms Enka, af henne om aftonen den 25te October, blifwit buden at biwista en dans. Grevillius hade sedan kommit dit klockan emellan Sju och Åtta samt derstädes qwarblifvit tils klockan emellan elfva och tolf, då han jemte Nordvall och Witnet följt Mamsellerne Bergen och Holm hem. Witnet som icke hört det minsta buller på Gatorne och nu jemte Grevillius ämnat sig hem, hade, sedan Grevillius för någon angelägenhets skull stadnat samt blifvit efter, mött Herr Rector med Wakten och efter at hafva blifwit tagen samt genast sluppit, wäl sett något på gatan förehafvas: men dock icke med säkerhet wetat at Grevillius blef i hächte insatt, förr än sedan han hemkommit och märkt at Grevillius icke återkom til Säfströms, derest han också bor. Efter at hafva berättat detta för Fru Säfström, hade Witnet tillika med Brauner gått ut igen för at höra efter Grevillius, och hade derwid mött Wakten, som haft tvänne Pigor med sig samt, samt då Witnet efterfrågat om någon wid namn Grevillius blifwit tagen, och hade Wakten swarat, at de ej wisste namnen på dem som blifwit hächtade. Afträdde.

Witnesmålen upläste och widkände.

Härefter ingaf Actor Stads vice Fiscalen C. P. Rosling dess sluteliga påstående uti detta mål, skrifteligen författadt så lydande:

Sedan jag ej allenast fått igenomläsa, det wid Ampliisimum Consistorium Academicum Minus under min frånwaro hållne Protocoll, rörande de Herrar Studeranden, Carl Törnbom VestroGothus, Kettil Holmberg Jemtlandus, Johan Gustaf Grevillius OstroGothus, Pehr Sundberg OstroGothus och Jacob Lundmark Sudermannus, hwilka Kongl. Academiens Herr Rector, Professoren Doctor P. N. Christiernin, har natten emellan den 25. och 26. i nästledne October månad låtit uti hächte sätta, utan äfven sedermera såsom Actor målet öfverwarit och Witnens edeliga berättelser afhört; får jag efter den anledning sådant alt mig lemnar, samt uti den ordning Protocollet omförmäler, följande påstående å Embetets wägnar i ödmjukhet afgifva.

Hwad först beträffar Herrar Lundmark och Sundberg, hwilka Hans Magnificence har å Kämneren och Källarmästaren Flodbergs Källare här i Staden förenämnde natt träffat, samt dem derifrån uti hächte låtit föra, så är wäl icke bewist at desse Herrar Studerande warit ute i upsåt at något owäsende föröfva, men deremot, at de warit hos sina wänner hwarest de til aftonen spisat; eller at de gått in på Källaren, i afsigt at sig med drycker öfverlasta emedan de derstädes blott begärt och erhållit en Bouteille Swagdricka, den de icke hunnit utdricka förr än de blifvit om Arrest tilsagde, eller at de blifvit Författningarne likmätigt af Wärden nekade, at något dricka till köps erhålla, eller at sig derifrån begifva; men som den för Upsala

Stad den 1 Martii 1640 utfärdade särskildta stadga och Förordning, hwilken uti XXIII. Cap. 24. §. af denna Kongl. Academiens Constitutioner under d. 27. Junii 1655 är sedermera gillad och stadfäst, tydeligen stadgar, at ingen får wistas å källare och näringsställen sedan Klockan slagit Njo om aftnarne, Kongl. Mayst:s Nådiga Förordning af den 17. April 1733. stadgar likaledes uti 8. §. at denna årstiden skola sådane näringsställen wara den ofwan utsatte tiden tilslutne, finner jag ej annat, då Herrar Lundmark och Sundberg äro beträdde at efter nämnde klockslag hafva warit å källare, det de icke kunna undgå, at warda enligt 7de §. uti sidst åberopade Kongl. Mayst:s Nådiga Förordning ålagde, at derföre böta hwarthera sine 10. daler Silfvermynt.

Wikommande dernäst Herrar Grevillius och Holmberg, hwilka af Hans Magnificence Herr Professoren Doctor Christiernin blifvit å Gatorne särskildt tagne och igenom Wakten äfven uti hächte förde; så är hwad Herr Grevillius angår det uplyst, at han den aftonen warit buden i sällskap med flere til Rådman Säfströms efterlemnade Enke Fru här i Staden, samt derifrån wid Sällskapets skingrande uppå begäran åtföljt twänne Fruentimmer til sina hemwist, men han deremot icke öfvertygad til hafwa minsta owäsende utöfvat, eller at han wid antastandet ägt annat föremål, än at i tysthet sig hem begifwa. Herr Holmberg har likaledes, oaktadt all möjelig undersökning, icke eller kunnat öfwertygas, at hafva warit stadd uti annat ärende, då han uppå Herr Rectoris Magnifici Wakten gifne befallning, blef å gatan fasttagen och i hächte förd, än som han föregifvit; hwarföre och i betragtande af alt detta, jag ej finner dessa Herrar Studerande Grevillius och Holmberg hafwa begått det minsta brott, hwarföre de borde til answar ställas, än mindre som skedt är uti hächte sättas.

Hwad åter angår Herr Törnbom, så är han med Witnen fulleligen öfvertygad, at hafva ofta besagde natt, warit med i ett Sällskap, som skolat warit å gatorne utegående, och hwilka å några ställen skola ropat Vivat med mera, at wid det han blifwit å Gatan fasttagen, har uti många eder och swordomar utfarit, at hafva warit med starka drycker öfverlastad; hwarföre jag ock ej annat kan, än emot honom yrka det answar, Författningarne innehålla.

Sluteligen beträffande Hans Magnificences Herr Professor Doctor Christiernins förhållande härutinnan, i det han gifvit befallning til desse Herrar Studerandes fasttagande och i hächte sättande, hans uttryck wid befallningens meddelande derom, äfven som beskaffenheten af Arresten, hwaruti Herrar Holmberg och Törnbom blifwit insatte, kan jag för närwarande mig deröfver icke något utlåta, innan och förrän jag fått sådant

alt, med Målets öfriga beskaffenhet til Högwälborne Herr Presidenten, Justitiæ Cantzleren och Commendeuren Lode i all ödmjukhet inberätta, samt dess Höggunstiga befallning och föreskrift erhållit.
efter upläsande hwaraf Studiosus Lundmark aflemnade dess Förklaring jämwäl skrifteligen upsatt så lydande:

Genom Docenten uti Juridiska Faculteten och Cancellisten Ädle och Höglärde Herr Rabenius har jag erhållit behörig del af Stads Fiscalen Wälädle Herr Roslings emot mig gjorde påstående, hwaruti han, i stöd af Förordningen af den 1. Martii 1640, sedermera gillad och stadfäst uti Kongl. Academiska Constitutionernas XXIII. Cap. 24 §. och af Kongl. Förordningen af den 17. April 1733., mot mig yrkar ett wite af Tjo daler Silfwermynt. Hwarwid jag i största korthet får följande anmärka, för at wisa, at ingendera af de åberopade Förordningar kan lämpas til den i fråga warande händelse.

Den förra af dessa Förordningar är ställd mot dem som med starka drycker öfverlasta sig, och som sådane, gjöra oljud på gatorne, mot wärdar, som efter klockan Njo sälja starka drycker, mot dem, som göra någon skada eller föra ett otidigt och oskickligt lefverne på Källare, mot dem, som ofreda vakten i deras lofliga göromål, och sluteligen mot dem, som pocka sig något til på källare; Men som jag och Sundberg hwarken warit druckne, eller gjort något owäsende, eller satt oss emot Wakten eller pockat oss något til, så lärer hela denna Förordning ej på något sätt kunna lämpas på oss.

I den sednare af de åberopade Förordningarne och 7. §. anbefallas wärdarne, at warna sina Gäster at i rättan tid ataga afträde, och den, som emot åtwarningen blifver qwarsittande, pliktfälles till 10. daler Silfvermynt; men genom Ransakningen är utrönt, at ingen wärd warnade oss, at dörrarne stodo öpne och at wi fingo det dricka wi begärde, och at wi dessutom icke kunna sägas qwarsutit, då wi, utan at gifva oss tid at sitta ned, straxt drucko det dricka wi straxt betalade, och således icke det ordet desidere, som i Constitutionernas XXIII. Cap. 24 §. förekommer, kan lämpas på wårt korta wistande på källaren. 8. §. handlar om Wärdarnes skyldighet at i rättan tid tilsluta sina Källare, och hoppas jag, at Herr Stads Fiscalen icke will göra oss answarige för deras försummelse deruti.

Således förbjuder ingendera af de åberopade Förordningarne owillkorligen at finnas på källare efter klockan Njo; utan under förutsättande antingen af föröfwadt owäsende eller af olydnad mot wärdens åtwarning.

Detta är det korrta och enfaldiga utlåtande jag har at aflemna öfver Stads Fiscalen Roslings mot mig gjorde påstående.» Hwarutinnan sedan den äfven upläst blifvit Studiosus Sundberg sig til alla delar förenade.

Studiosus Törnbom, som nu på derom skedd föreställning, uttryckeligen erkände hwad han tillförene aldrig nekat at han warit med den sjungande Flock, som Herr Rector efterföljt på Gatorne, öfwerlemnade dess sak til Consistorii Academici Minoris ompröfwande, åberopande sig, at då ett enda Witne intygat at han af starka drycker warit öfverlastad, hade deremot tre witnat, at han icke warit det hwarföre han anhöll, at i denna del Stads fiscalens påstående måtte förfalla.

Parterne afträdde och ehuruwäl wid pröfningen af detta mål, Consistorium Academicum Minus icke kunde wara i okunnighet derom, at Kl. Mjt:s Nådiga skrifwelse af den 8. Septembr 1690. stadgar, at de Studerande som ifrån medio Augusti til medium Aprilis om året låta sig finna uppå gatorne, källare och krogar, sedan klockan är Njo om aftonen, men på den öfriga tiden sedan Klockan är Tjo slagen, skola straxt af Wakten blifva antastade; Likwäl och som ej allenast nu warande tiders förändrade skick dertil föranlett, at i de sednare åren detta Kongl. Mayst:s Nådiga Förordnande icke i all dess stränghet blifvit efterföljt, utan jämwäl Högstberörde Kongl. Bref med tydliga ord åsyftar hämmande af wåldsamt förehafvande om nattetid af wanartige Studerande hwartil enligt den nu hållne Ransakningen ingen anledning gifwits; samt dessutom Kl. Br. den 1. Martii 1750 uti mål af lika beskaffenhet med detta, lemnar Consistorium Academicum frihet, at efter omständigheterna, fälla den brottslige til annat straff än i allmänna Lagen finnes utsatt; så stadnade Consistorium Academicum Minus enhälligt uti följande

Utslag.

Consistorium Academicum Minus har hwad uti detta mål så mundteligen som uti ingifne skrifter anfördt blifvit samt de edeligen afhörde Witnens berättelser uti behörigt öfverwägande tagit; och

Beträffande först Studeranderne Jacob Lundmark Suderm. och Pehr Sundberg OstroGothus, hwilka å Kämnären och Källarmästaren Flodbergs Källare här i Staden, klockan emellan elfva och tolf om aftonen den 25. sidstl. October af Kongl. Academiens Herr Rector, Professoren Doctor P. N. Christiernin blifwit fundne samt derstädes tagne och uti hächte inmante, så emedan det af Ransakningen fulleligen styrkt är, at de uti stillhet tilbragt aftonen jämte flere sine Kamrater hos Studeranden Herm. Vikblad OstroGoth. samt under wägen derifrån hem, då de med törst warit beswärade, enär dörrarne warit öpne på Flodbergs källare och alle gäster derifrån redan borrtgångne, gått in på källaren, samt på begäran erhållit en Bouteille Swagdricka, den de icke hunnit uttöma, innan de af Herr

Rector blifvit tagne och i Arrest borrtförde; Ty och då de hwarken nyttjat sådane drycker, som til försäljning medelst det uti Academiska Constitutionernes XXIII. Cap. 24. §. åberopade Statutum Peculiare den 1. Martii 1640. äro förbudne, eller Wärden uppå Källaren enl. 7 mom. af Kl. Förordn. af d. 17. Apr. 1733 finnes hafva warnat dem at i rätter tid taga deras afträde, hwarförutan de emot åberopade Academiska Constitutionernes rum icke funnits hafva in Caupona desedisse eller haft i sinnet at öfva Swalg och dryckenskap; Altså pröfvar Consistorium Academicum Minus rättwist, at förenämnde Studerande Lundmark och Sundberg ifrån alt tiltal samt det af Stads vice Fiscalen Rosling emot dem gjorde påstående, at enl. Förordningen d. 17. Apr. 1733. böta hwardera 10. daler Silfvermynt, til alla delar befria.

Widkommande dernäst Studeranderne Johan Gustaf Grevillius OstroGothus och Kettil Holmberg Jemtl. så aldenstund af Ransakningen icke annat kunnat uplysas, än at enligt deras föregifvanden, Grevillius hwilken om aftonen bewistat en dans hos framledne Rådmannen Säfströms Enka, warit twänne af Sällskapet neml. Jungfruerne Bergen och Holm på deras begäran til Sockerbagaren Bergens Enka, där de bo, följagtig, samt sedan han skiljt sig ifrån dem, warit i begrep at sjelf begifwa sig hem, då han af Herr Rector blifwit tagen och i Arresten insatt, samt Holmberg på wägen til en bekant, den han om aftonen welat träffa, hwilket dess föregifwande synes med sanningen öfverensstämmande deraf at då han uti hächte blef insatt, han funnits klädd utan rock, endast med en Kapprock kastad öfwer dess wäst eller lifstycke; Fördenskull finner Consistorium Academicum Minus, at dessa Studerande Grevillius och Holmberg, såsom icke befundne med någon brottslighet för det sent på aftonen hwar för sig och utan at öfva minsta buller och oljud eller hafwa förolämpat någon, de träffats på Gatan, icke kunna til något answar ställas, hwarföre Consistorium Academicum Minus dem jämwäl derifrån befriar.

Sluteligen och hwad angår Studeranden Carl Törnbom VestroGothus, så ehuruwäl han ej mindre genom Herr Rectors å Embetes wägnar til Consistorium Academicum Minus afgifne berättelse om dess hächtande än vice Brandvaktmästaren Danquists med Ed styrkta witnesmål är beswärad at om aftonen d. 25. October då han i hächte blef insatt hafva af starka drycker warit öfverlastad, i anledning hwaraf som ock at han enligt eget widgående blifwit fullkomligen öfvertygad at hafva warit i Flock och Farnöt med det Sällskap, hwilket å Gatorne utegående på flera ställen ropat Vivat m. m. men icke kunnat bindas til at hafva öfverwåld föröfwat, samt sedan han blifwit af Herr Rector tagen uti Eder och Swordomar utfarit,

Stads vice Fiscalen Rosling påstått, det han enligt Författningarne måtte anses; Likwäl och som de på Ed afhörde Witnen Waktdrängarne Björklund, Vaksell och Löfgren icke på sin ed gittat intyga om den förwirring hwaruti Törnbom funnits, antingen härrört deraf at han med starka drycker warit öfverlastad eller af det fall han näst före dess hächtande, på gatan gjort, samt Kongl. Förordningen d. 17. April 1733 uti 2dra Mom. uttryckeligen fordrar, at innan någon til böter för Swalg och dryckenskap fällas kan, då med drycker skal sig så öfverlastat, at hwar och en som honom ser, ögonskenligen ser at han drucken är, hwilket här icke inträffar; men deremot af Vitnesmålen som ock Törnboms eget medgifvande utrönt är, at han warit den Flock följagtig, som å Gatorne buller och oljud föröfwat; Altså pröfvar Consistorium Academicum Minus det Törnbom wäl icke kan anses hafva förbrutit sig emot Högstberörde Kl. Förordning d. 17. April 1733.; men derjemte det han til följe af det i Academiska Constitutionernes XXIII. Cap. 24 §. åberopade Statutum peculiare, för det han warit dem följaktig, som å Gator och gränder ropat och gjort oljud bör böta Tolf Marker godt mynt med En Rdr. 24 Sklr; hwarjemte Consistorium Academicum Minus, så wäl i betragtande af detta alt, som ock at han efter at hafwa blifvit tagen utbrustit i Eder och Swordomar jemte föreställning öfver sådant af honom visadt oskickeligt upförande will hafva honom alfvarligen åtwarnad, at uti seder och lefverne hädanefter iakttaga den anständighet som anstår hwarje om dess heder mån Yngling. Hwilket för Parterne inkallade afsades. Ut supra

In fidem

Lars Georg Rabenius.

(Efter protokollsutdrag i Kanslersämbetets arkiv, Inkomna skrivelser 1795, Riksarkivet.)

3.

Konsistoriets skrivelse till Kanslern den 26 oktober 1795:

Inkom d. 28 Octob. 1795.

Högborne Furste, Nådigste Herre!

Föredragit d. 18 Nov. 1795.

Expedit. genom bref til Con. Acad. d. 20. Novemb.

Hos Eder Kongl. Höghet utbeder sig Consistorium Academicum i underdånighet få andraga, huruledes Herr Ärke-Biskoppen och Pro Cancelleren samt Consistorium Academicum funnit sig föranlåtne, at i den ordning

slutet af 2 Cap. Academiska Constitutionerna föreskrifwa, undersöka och döma öfwer nu warande Rectors Professoren Christiernins upförande emot den här Studerande ungdomen, dertil föranlåtit af ungdomens Klagan och missnöje och den besynnerliga rörelse som ibland dem förmärkts, hwilken likwäl icke utbrustit i någon oordentelighet. Af hwilken undersökning slutet blifwit, at Herr ProCancelleren och Consistorium Academicum trodt sig finna Academiens wäl fordra, at Rector genast skildes wid den Academiska styrelsen, hwilket ock gått i werkställighet på det sätt, at han såsom permitterad lofwat at resa från Staden.

Professoren Christiernin har altid warit kjänd för en sig egen hetta uti sitt upförande, hwilken at döma efter dess gjerningar, i stället at af åren swalkas, fast mera tiltagit, så at den i hans nu warande höga ålder fått anseende af en sinnes sjukdom, och en sådan ställning är icke den tjenligaste för den, som skal styra en talrik ungdom. Så länge olägenheterne deraf woro endast känbare innom Consistorium har man tröstat sig med föreställningen af den korta tiden, som Rectoratet skulle wara, men då werkan deraf kommit at wisa sig på ungdomen, har saken blifwit betänkelig.

Redan då Rector öpnade Terminen med första upropet, hölt han til ungdomen et tal, som ehuru icke förolämpande emot dem, likwäl war utaf den werkan, at det wäckte förakt och allmänt åtlöje och tillika någon harm, emedan deri en annan Lärares här wid Academien lärosätt tadlades.

At sedermera Ungdomens upförande här wid Academien warit oförwitligt, det känner Consistorium Academicum med full säkerhet, men det har icke kunnat hindra at en stor mängd af dem blifwit til Rector upkallade, hwilket wälfrägdade Studerande altid anse för skam, samt ställda til förhör och answar för obetydliga och ofta obehöriga omständigheter, hwartil såsom exempel i underdånighet kan anföras, at twänne warit upkallade, för det de för en annan Academisk Lärare annoterat, i det afseende, det skulle de til Rector aflämna sina annotäta, hwilket han äfwen ab executione dem ålagt, ehuru de sådant ej åtlydt. Et sådant förfarande förbundit med bitande utlåtelser tyckes ökat både hatet och föraktet för Rectors person, whilket efter berättelse skal yttrat sig i et och annat pasquill, hwaraf han Consistorium Academicum owetande til Eder Kongl. Höghet insänt et, tillika med en berättelse om de Studerandes förhållande, den Consistorium Academicum wågar försäkra wara emot sanningen stridande.

I denna ställning sammankallade Rector de Studerande sidstledne Lör-

dag på Academien til Constitutionernes afhörande, der han i närwaro af de tre öfre faculteternes Decani hölt til ungdomen et Tal af det orimligaste innehåll och i de oanständigaste uttryck, förolämpande för ungdomen, som deri liknades wid warg-ungar och hund-hwalpar, och förolämpande för en annan Academisk Lärare, hwilken deri falskeligen beskyldes, at neka Själens odödlighet och enkelhet, och at twifla om Guds existence, med mera.

Förleden natt åter tildrog sig den händelsen, at efter Rectors egen berättelse några Personer til et antal af 10 eller 12 stadnat utan för dess fenster och ropat vivat, hwilket Rector ansedt med det wälbehag, at han stigit up ur sin säng, öpnat fenstret samt tilropat dem: vivat et vigeat florentissima Studiosa Juventus Academica; men då denna höflighet beswarades med et pereat, klädde Rector på sig, gick til Corps de Gardet, satte sig à la tête för wagten och i afsigt at förfölja desse ropande, tog med egen hand alla dem han träffade til fånga, nemligen 5 Studerande 3 Pigor och en Skomakare-Gesäll, hwilka efter hans egen berättelse ej gjort minsta owäsende, och gått hwar för sig, dem han alla insatt i häckte, och twänne af de Studerande icke uti det wanliga fängelse-rummet, utan uti et fugtigt, illa stinkande och i högsta grad ohyggligt hwalf, der innanföre, af hwilka den ene, skadad til sin hälsa, nu ligger rätt illa sjuk.

Om morgonen derpå eller i dag samlades på Rectors anstalt Consistorium Minus, samt äfwen på sit ställe, Kämners Rätten; warande Rector tilstädes wid Consistorium Minus och anklagade sjelf de Studerande, dem han förut sjelf häcktat, samt dessutom med et besynnerligt upförande hindrade Consistorium Minus at såsom Domstol lägga hand wid saken, emedan han trodde både Domstol och Wittnen böra lyda honom.

Enär Rector således sökt kränka ägande rätten genom nyttjande af sin ämbetes myndighet för at komma i besittning af de Studerandes Annotationer, och deras personliga säkerhet, igenom et sådant olagligt förfarande, samt deras heder, genom osanfärdiga beskyllningar; så lärer det icke förefalla owäntadt, at man fann ungdomen mycket uprörd, så at den til et stort antal war samlad i Consistorii förmak, för at afwakta sine häcktade Kamraters öde, men den upförde sig i öfrigt med en lofwärd stillhet och aktning för Rättens bud, ehuru de ej underläto at wisa det djupaste förakt och hat för Rectors Person.

I sådan ställning, Nådigste Herre! har Academiens ProCanceller med Consistorium Academicum sammanträdt, och då man tillika erindrat sig Rectors upförande äfwen uti andra ärenden, såsom at Han, ifrån Rectoratets början nästan hwarje Consistorii Dag ofredat någon, antingen af Consistorii egne Ledamöter eller andre, at Han egenwilligt ändrat och werk-

stält Consistorii Beslut och äfwen ändrat Dess justerade Protocoller och Resolutioner; så har alt detta med mera öfwertygat Consistorium Academicum derom, at Hans widare förwaltning af Rectors Ämbetet icke kan sammanstå med Academiens wäl, då å ena sidan af Rectors oförstånd och hetta, och å den andra af Ungdomens lifligare Känslor, i fall de widare skulle förolämpas, någon ytterlighet kunde befaras; hwarföre ock Consistorium genast gick i författning om ärendenas förwaltning genom Pro-Rector Herr Professoren och Riddaren Thunberg intil dess Eder Kongl. Höghets nådiga förordnande häröfwer hinner ankomma.

Eder Kongl. Höghet lärer i Nåder finna detta förut i Academiens handlingar okjända steg hafwa warit så nödwändigt, at det utan fara icke kunnat et ögnablick upskjutas, och wågar derföre i underdånighet hoppas, at Eder Kongl. Höghet wärdes det med Nådigt wälbehag anse, samt Consistorii författning lika Nådigt gilla och stadfästa, så at den af Rector tagne permission må genom Eder Kongl. Höghets uttryckeliga förordnande förlängas til Terminens slut, hwarigenom Eder Kongl. Höghet widtager en utwäg, som i Consistorii Academici underdåniga tanka är den enda at wid Academien bibehålla frid och lugn, och tillika bibehålla Rectors Ämbetet och lärarne wid den aktning hos Ungdomen, som för lärowerket är så angelägen, men hwilken genom et så underligt och förwirradt upförande, som detta Rectors, ofelbart går förlorad.

Med underdånigste wördnad framhärda

Högborne Furste, Nådigste Herre

Eder Kongl. Höghets
Underdånigste Tropligtige Tjänare
C. P. Thunberg.
Kgl. Acad. n.w. proRector.

Johan Lostbom. Eric J. Almquist.
Gustaf Flygare.

Adolph Murray. J. G. Acrel. Per Svedelius.
Eric Michael Fant. Daniel Boëthius.

Pehr F. Auriwillius. Zach. Nordmark. J. A. Tingstadius.
Emanuel Ekman. N. Landerbeck.
/Carl Bergström.

Upsala den 26 Octob: 1795.

(Original i Riksarkivet, Kanslersämbetets inkomna skrivelser 1795.)

4.

Rektors skrivelse till kanslern den 26 (?) oktober 1795:

Inkom d. 28. Octob. 1795.

Högborne Furste!
Allernådigste Herre!

Inför Eder Kongl. Höghet såsom Upsala Academies Canceller, är jag högst nödsakad, at i djupaste underdånighet inberätta händelser, som strida emot Kongl. Academiens wanliga ordning och wälfärd nu och i framtiden.

Natten emellan den 25te och 26te October Klockan ellofwa, blef jag wäckt af något högt anskri, nedanför mitt Hus åt det så kallade Riddare Torget, och sedan jag upstigit till fenstret, såg jag en samling af wid pass 9 a 10 personer, som hördes ropa vivat, hwaraf jag slutade, at de woro willfarande och förförde Studerande samt öpnade fenstret och tilltalade dem med ett wänligt vivat, samt bad dem nu gå hem på sina kamrar, icke med skrikande och kringstrykande på Stadens gator förspilla sin tid, äfwentyra sin hälsa, utan at uträtta annat, än at oroa sig och andra; derpå swarades af några ibland dem, pereat, hwarefter, sedan jag ytterligare förmanat och föreställt dem at det nu för dem wore bäst och nyttigast, at genast gå till hwila på deras kamrar, tilslöt jag mitt fenster, och såg dem efter någon stund bortgå i en flock, med skriande wid Skyttianska Huset, framtågande widare under hwalfwet med rop och skrikande. När jag nu märkte, at ingen af Wakterna kom tillstädes, at hämma ett så skadeligt och för de Studerande oanständigt kringstrykande och skrik, som i Academiens nyss upläste lagar war strängeligen förbudit, beslöt jag at straxt gå ned till Wackten och tillsäga dem att samlas och göra sin skyldighet. Wid ankomsten fann jag Waktmästaren i förstufwan och Waktdrängarne i Wacktens Kammare, helt förskräckte för sorlet och skriket af den sammanskockade Hopen, hwars antal de i mörkret icke så noga kunde inse. När jag eftersinnade, at de skrikande nu woro nära i antågande, samt at sammanskockningen naturligen borde allt mer och mer ökas af menlösa Ynglingar, hwilka upwäckte medelst sorlet och ropandet, ankommo utur warma sängar af blott nyfikenhet, att se hwad war på färde, beslöt jag, til bullrets snara stillande, at wara wackten följaktig, häldst jag nog märkte, at de icke woro hugade, at ensamme gå de skriande till mötes. Härigenom trodde jag ock, at god ordning kunde bäst i akttagas, och all skada å ömse sidor förekommas. Straxt

de stoijande märkte Wacktens ankomst, wände de om och gingo med tämmeligen snabba steg på längre afstånd ifrån Wackten, at de ej kunde uphinnas eller tilltalas. Sedan de gått undan 2ne gator, ropades stå på Slottsgatan, hwarunder wi i jämn oafbruten gång framgingo, och sedan jag fattat en af de främste i armen, togo de samtelige till flygten, hwarwid äfwen den af mig tagne undslapp, med förmaning at begifwa sig hem. Wackten efterföljde genast de flygtige, hwilka snart skingrades, så at allenast en drucken och kullfallen blef fasttagen, hwilken endast skrek och swor grufweligen, oaktadt flere påminnelser, at dermed afstå. Sedan denne war i förwar insatt, blef allt tyst, och de förskingrade kommo en i sender framstrykandes, af hwilka en insattes, som icke angaf sitt namn, hade hatten djupt nedtryckt för pannan med slängkappan för hakan. En annan kom sedan, som berättade sig wara sinnad, at nu gå bort til en Wän i Staden, och blef äfwen som en af de skingrade i förwar insatt.

Nu war wäl alt tyst och owäsendet stilladt i denna del af Staden; men som Wakten berättade, at de skrikande kommit ifrån en Krog och en Källare, så beslöts at besöka dessa ställen, till förekommande deraf, at de skingrade ej måtte på nytt samlas, och swårare owäsende anställas. Således gick man till Källarmästaren Flodberg, der bägge Källarstufworne funnos öpna och med ljus uplysta; Men den ena war tom, i den andra woro 2ne KällarPigor och 2ne Medicinæ Studiosi; Och som klockan nu war 12 på Natten och all anledning war, at desse ditkommit ifrån den nyligen skingrade Trouppen så togos de i förwar såsom warande så sent fundna på Källaren, till dess de kunde wid Domstolen förhöras och lössläppas.

Så snart dager wardt, besökte jag de fasttagne, antecknade deras namn och afhörde deras berättelser, om hwarifrån de kommit och hwart de ernat sig, till uplysning uti Ransakningen om sammanskockningen. Och på det de i förwar tagne skulle snart utslippa, gjordes skyndesamt anstalt om Consistorii Minoris sammankallande till Klockan 9, emedan Rector såsom warande första instancen wäl hade kunnat förhöra dem inför Rectors Ämbetes Protocoll, och när de gjort sannfärdig bekännelse, lemna dem tillstånd at gå hem. Men at undwika 2ne Protocoller af enahanda innehåll, troddes Rectors förhör äfwen kunna anställas inför Consistorii Academici Minoris Protocoll, hälst saken ändå borde till Domstolen förwisas, efter uplysningen fordrade Wakternes och andra Wittnens afhörande, till utrönande huruwida de fasttagne woro mer eller mindre i owäsendet delaktige. Under Ransakningens fortsättande begynte en och annan af Domstolens Ledamöter, först at wilja hindra mig som Rector, at göra de förekallade sådane frågor, hwilka till uplysning om Målet tjena kunde, och

sedan påstodo de, at jag såsom werkelig Wederpart och anklagare borde afträda, under det Domstolen öfwerlade, huru de wille i detta Mål mig anse och ålägga partes partis emot de fasttagne, dem de woro benägne at, såsom oskyldigt insatte, utan widare Ransakning och Witnens hörande, frikänna.

Sedan jag förklarat det wara ett misstag om rätta beskaffenheten af Rättegången i Academiska Disciplinen, om någon Domstolens Ledamot nu trodde sig hafwa rätt och skäl, at döma om Rectors göromål, som saken till Rättens laga Ransakning och alla Wittnens afhörande öfwerlemnat, häldst Rector icke wore under Domstolens pröfning och Jurisdiction för sin Ämbetes förwaltning; så förklarade Domstolen sig icke kunna med denna Ransaknings widare fortsättande och fulländande befatta, utan åtskildes.

Till efter middagen klockan 3 hade jag sammankallat Consistorium Academicum Majus, ej i afsigt at döma öfwer Rectoris Ämbetsförwaltning, hwaröfwer Consistorium ingen Domsrättighet hade, utan endast at höras, om detta de Studerandes owäsende kunde anses af sådan beskaffenhet, at det, till följe af Eder Kongl. Höghets Nådiga befallning till Consistorium Academicum, borde genast inberättas. Men sedan jag afgifwit en kortt muntelig berättelse om händelsen med de omständigheter som utom Wittnens hörande woro gifne, förklarade Amplissimum Consistorium Academicum under Herr Ärke Biskopens, Pro Cancellerens och Commendeuren von Troils Ordförande, utan at afbida behörig Ransakning, at mitt upförande som Rector till de Studerandes gripande och insättande, wore owärdigt och brottsligt, i anseende hwartill jag af Consistorio både anklagades, dömdes och antyddes, at afträda ifrån Consistorii öfwerläggning, och afwakta deras Dom, som sjelfwe woro mina Åklagare. Till råga på olagligheten, tillstaddes äfwen Protocollisten Secreteraren Bergström, at emot mig anföra et särskilt klagomål, hwarigenom han äfwen fick göra sig jäfaktig. Uti en så beskaffad Rättegång, wädjar jag med underdånig trygghet till Eder Kongl. Höghets oböijeliga kärlek för ordning och rättwisa, at Eder Kongl. Höghet kan aldrig tillåta, 1:o at samma Personer äro tillika både Anklagare och Domare. 2:o at då ordningen i alla tider och wid alla Academier warit, at Rector i sitt Ämbete, bör styra och befalla Consistorium; Lärer Eder Kongl. Höghet icke tillåta, at det nu och framdeles blir twertom, at Rector skulle under sitt Rectorat kunna dömas af Consistorio, hwarigenom hela Rectors Ämbete med all dess inviolabilitet skulle förswinna. 3:o Har det i alla tider warit brukeligt och äfwen är i Academiska Constitutionerna tillåtit, at gripa grassatores nocturnos, så

wäl när de finnas sammanskockade, som sedan de blifwit skingrade och wanka omkring enskilt, emedan det eljest blefwe platt omöijeligt, at öfwertyga dem om detta brott. 4:o är det för ingen läse-karl nyttigt, att midnattstid sitta på Källare och Krogar: Men om det icke hämmas och straffas blifwer deraf en wana, hwarigenom de bästa Snillen skulle bortskämmas och förderfwas. De kunna icke på annat sätt, än igenom fasttagande öfwertygas och afskräckas ifrån en skadelig osed, som ifrån äldsta tiderna warit alfwarligen förbuden. Min underdånigsta anhållan och förstöstan är derföre, at mina talrika owänner ej måtte efter behag få trampa på Lag och Rättegångs-Ordning, utan at mig nådrättwist förunnas, at obehindrad fortsätta mitt Rectorats förwaltning, till dess Eder Kongl. Höghet efter ömse sidors inhämtade Förklaringar och sedan behörig Ransakning inför owälduge Domare öfwer de Fasttagnes förhållande för sig gått, alla Klagomålen med Dess höga och rättwisa Dom afgjort.

Förblifwer med underdånigste nijt till dödsstunden
Högborne Furste
Eder Kongl. Höghets

allerunderdånigste troplicktigste tjenare
P. N. Christiernin
Kgl. Acad. i Upsala n. w. Rector.

(Original i Riksarkivet, Kanslersämbetets inkomna skrifvelser 1795)